Ազգ
Azg armenian daily
28 ՄԱՅԻՍ 1998 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ # 94 (1597)

Մայիսի 29-ը Ֆրանսիայում կարող է դառնալ պատմական ճշմարտության օր

ՓԱՐԻԶ, 27 ՄԱՅԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Մայիսի 29-ին Ֆրանսիայի խորհրդարանը պիտի «կողմ» կամ «դեմ» քվեարկի Օսմանյան Թուրքիայում 1915 թ. հայերի ցեղասպանության ճանաչման հատուկ «Հայկական հռչակագրի» ընդունմանը: Դրա համահեղինակ, սոցիալիստ Ռենե Ռուկեի խոսքերով, ընդունմանը արդեն կողմ են արտահայտվել Ֆրանսիայի ԱԺ 83 անդամ, այդ թվում խորհրդարանի խոսնակ Լորան Ֆաբիուսը, սոցիալիստական խմբակցության լիդեր Ֆրանսուա Օլանդը եւ միջազգային հարաբերությունների խորհրդարանական հանձնաժողովի նախագահ Ժակ Լանգը:

Այսօրվա դրությամբ ֆրանսիական խորհրդարան է ներկայացվել «Հայկական հռչակագրի» երկու տարբերակ՝ սոցիալիստների եւ կոմունիստների, որոնք տարբերվում են ռադիկալության աստիճանով: Ամենառադիկալ տարբերակում կա մի հոդված, ըստ որի պաշտոնական Փարիզը պետք է բոլոր միջոցառումները ձեռնարկի թուրքական կառավարության կողմից հայերի ցեղասպանության ճանաչման հասնելու համար:

ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ-80-ԶԶ

Ռոբերտ Քոչարյանը պարգեւներ հանձնեց տարբեր բնագավառների գործիչների

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Երեկ կառավարության ընդունելությունների տանը ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը առաջին հանրապետության եւ Սարդարապատի 80-ամյակի առիթով պաշտպանության, առողջապահության, ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության, մշակույթի, սպորտի բնագավառի, եւ սփյուռքահայ մի շարք գործիչների, ինչպես նաեւ Արցախում մարտնչած ազատամարտիկների հետմահու շքանշաններ ու մեդալներ հանձնեց: Արարողությանը ներկա էին նախագահի խորհրդականները, վարչապետը, ԱԺ եւ ՍԴ նախագահները, նախարարներ եւ բարձրաստիճան այլ այրեր:

Ռոբերտ Քոչարյանը, շնորհավորելով ներկաներին առաջին հանրապետության եւ Սարդարապատի 80-ամյակի առթիվ, նկատեց, որ առաջին հանրապետությունը թեեւ երկար չկարողացավ գոյատեւել, բայց հետագա երկրորդ եւ երրորդ հանրապետությունների ստեղծման հիմքը հանդիսացավ: Պարգեւատրման արարողությունը խորհրդանշական համարեց, նշելով, որ առաջին անգամ է, երբ միեւնույն ժամանակ եւ նույն առիթով պարգեւատրվում են ամենատարբեր բնագավառների գործիչները: «Առաջին հանրապետությունը ծնվել է պատերազմի դաշտերում, բայց միայն մարտական սխրանքներով հնարավոր չէ պետություն կառուցել եւ ակնհայտ է, որ մեր բոլորիս ջանքերով էր միայն հնարավոր ստեղծել այն, ինչ-որ մենք այժմ ունենք», ընդգծեց նախագահը, միաժամանակ նկատեց, որ պարգեւատրումների հանձնման որոշում կայացնելու ժամանակ որեւէ խտրականություն չի դրվել անձի քաղաքական հայացքների կամ ընտրությունների ընթացքում նրա դիրքորոշման վրա: Կրկին շնորհավորելով բոլոր պարգեւատրվածներին, մաղթեց առողջություն, երջանկություն, նոր եռանդ, լավ տրամադրություն, մեր երկրին փայլուն ապագա եւ բարգավաճում:

Ռոբերտ Քոչարյանը ընդգծեց, որ առաջին անգամ է այսպիսի արարողությունների ժամանակ պարգեւներ հանձնվում սփյուռքի մտավորական այն ներկայացուցիչներին, որոնք հայկական մշակույթի եւ պետության զարգացման գործում իրենց լուրջ ավանդն են ունեցել: Թեպետ պարգեւի արժանացած որոշ սփյուռքահայ գործիչներ, հասկանալի պատճառով ներկա չէին արարողությանը, բայց ընթերցվեցին նրանց անունները: Շառլ Ազնավուրը պարգեւատրվեց Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանով, իսկ [illegible] Գագանջյանին (բանաստեղծ), Վահագն Տատրյանին (պատմաբան), Արփիկ Միսակյանին (լրագրող), Անահիտ Տեր-Մինասյանին (պատմաբան), Վահե Օշականին շնորհվեց Խորենացու շքանշան:

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ

Նախկին աշխատակից Վահրամ Սողոմոնյանի ձերբակալությունը ԱրմենՏելի գործը չէ

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱրմենՏել համատեղ ձեռնարկությունում կաշառք ստանալու փաստի առթիվ ՀՀ դատախազության քննչական մասում մայիսի 21-ին եւ 23-ին երկու քրեական գործ է հարուցվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 185 հոդվածով: Կան ձերբակալվածներ: Կատարվում է նախաքննություն, հետեւաբար Արմենպրեսի թղթակցին չհաջողվեց ՀՀ դատախազությունում ավելին իմանալ: Միաժամանակ դատախազությունը ոչ հերքեց, ոչ հաստատեց «Ազգ» թերթի մայիսի 27-ի տեղեկատվության այն մասը, որը ստացված էր «մերձպաշտոնական» աղբյուրներից:

Նույնանման աղբյուրներից տեղեկացանք, որ ԱրմենՏելի նախկին գլխավոր տնօրեն Վահրամ Սողոմոնյանը ձերբակալված է, կաշառքի չափը մոտ է 50 հազար դոլարին, որն «ատպարեզ է» եկել բջջային հեռախոսների վաճառքի խանութ բացելու համար: Ի դեպ, Վահրամ Սողոմոնյանը նախկին է համարվում, որովհետեւ ԱրմենՏելի հունական կողմի՝ OTE-ի (Հունաստանի հեռահաղորդակցության կազմակերպություն) բարձրաստիճան պաշտոնյաների որոշումով մայիսի 22-ից Վահրամ Սողոմոնյանը այլեւս ԱրմենՏելի աշխատակիցը չէ, ուստի եւ, ինչպես նշեց ձեռնարկության ընդհանուր տնօրեն Գարեգին Մովսիսյանը, «իրենց գործը չէ» նախկին աշխատակցի ձերբակալման կամ կալանավորման հարցը: Ինչ վերաբերում է «Ազգի» տեղեկատվության այն մասին, որ Հայաստանից հեռացել են OTE-ի որոշ հույն պաշտոնյաներ, ապա այն դժվար թե իրականության հետ կապ ունի, որովհետեւ մայիսի 22-ին ԱրմենՏելում կադրային փոփոխությունների առթիվ կայացած ժողովին ներկա են եղել հենց Հունաստանից ժամանած պաշտոնյաներ, որոնք, բնականաբար, պետք է ետ մեկնեին:

Պատասխան «Ազգ»-ին

«Կանազ» մշակութային տան համույթների մայիսի 25-ին ԱԺ մուտքի առջեւ (Դեմիրճյան փողոց) կազմակերպված ցույցի հետ կապված միջադեպի եւ դրան առնչվող հրապարակումների (մասնավորապես «Ազգ» օրաթերթի 26.05.98 թ. «ՆԳ փոխնախարար Հովիկ Վարյանը քաշկռտուքի մասնակից» հոդվածի) առնչությամբ պարզաբանումների խնդրանքով ՆԳ եւ ԱԱՆ հասարակայնության հետ կապի եւ լրատվության վարչությունը դիմեց ՆԳ եւ ԱԱ փոխնախարար գնդապետ Հովհաննես Վարյանին:

«Ցուցարարները, Մանվել եւ Սամվել Սարիբեկյանների գլխավորությամբ, ժամը 14:30-ի սահմաններում հավաքվել էին Ազգային ժողովի մուտքի մոտ ու փակել Դեմիրճյան փողոցը: Առաջին ահազանգն ստանալուն պես ոստիկանական վերակարգերին հրամայեցի ցուցարարներին, որոնց մեջ շատ էին երեխաներն ու կանայք, համոզել, որ ազատեն փողոցի բանուկ մասը, քանի որ խաթարվում էր տրանսպորտային միջոցների նորմալ երթեւեկությունը: Որոշ ժամանակ անց, տեղեկանալով, որ նրանց ջանքերն արդյունք չեն տալիս, անձամբ ժամանեցի դեպքի վայր:

Փողոցը փակ էր: Երեխաները պառկում էին: Ի դեպ, բողոքի ակցիան կարելի էր իրականացնել նաեւ դիմացի մայթին, այգու եզրին: Այդ դեպքում էլ՝ համոզված եմ, այն պատշաճ ուշադրության եւ արձագանքի կարժանանար:

Ինչեւէ: Հանդիպեցինք ակցիայի կազմակերպիչ Մանվել եւ Սամվել Սարիբեկյաններին: Խնդրեցի ազատել փողոցը, բացատրելով նաեւ, որ իրավիճակն աստիճանաբար լարվում է: Հիշում եմ, ասացի. «Ձեզ աղմուկ էր պետք, պետք էր ուշադրություն հրավիրել պրոբլեմի վրա՝ հասել եք ձեր նպատակին, ինչո՞ւ եք շարունակում փակ պահել փողոցը»: Թեեւ համոզելը դժվար էր, բայց հաջողվեց: Ինչ վերաբերում է Մանվել Սարիբեկյանին «ինչ-որ տեղ տանելու» մասին հայտարարությանը, ապա դա սուտ է: Սարիբեկյանները հեռացան իրենց ավտոմեքենայով, իսկ ցուցարարները՝ ավտոբուսով: Իմ դեպքի վայր գալուց 10 րոպե անց միջադեպն արդեն հարթված էր, փողոցն՝ ազատված էր:

Դառնալով «ծեծուջարդին», «ոստիկանների բռունցքներին» ու «լաց լինող երեխաներին», ասեմ, որ նման բան չի եղել: Ոստիկաններն ընդհանրապես չեն շփվել ժողովրդի հետ: Օգտագործվել է համոզելու միջոցով ցուցարարներին փողոցի բանուկ մասից հեռացնելու մեթոդը:

Միջադեպը միանշանակ կարելի է գնահատել որպես հասարակական կարգի եւ երթեւեկության անվտանգության կանոնների կոպիտ խախտում: Մենք խստագույնս գործել ենք օրենքի շրջանակներում: Վերջապես, միջադեպը նկարահանվում էր մի քանի տեսախցիկներով: Եթե հարկ են համարում, կարող են ցուցադրել հեռուստատեսությամբ, կարող են դիմել դատախազություն, դատարան: Մենք վախենալու ոչինչ չունենք, քանի որ ոչինչ չենք թաքցնում եւ չենք կեղծում:

Եվ վերջապես, իրենց մարդու իրավունքների ամենաջերմ պաշտպան համարող որոշ լրագրողներ միայն որոշակի՞ մարդկանց իրավունքներն են պաշտպանում, թե՝ բոլորի, այդ թվում եւ՝ իրավապահներիս»:

«Ազգը» մնում է իր կարծիքին:

ԼՂՀ Ազգային ժողովի շնորհավորանքը

Մայիսի 27-ին ԼՂՀ ԱԺ նախագահ Օլեգ Եսայանը շնորհակալական ուղերձ է հղել Ռոբերտ Քոչարյանին, որտեղ մասնավորապես ասվում է. «ԼՂՀ բարձրագույն օրենսդիր մարմնի եւ անձամբ իմ անունից ի դեմս Ձեզ շնորհավորում եմ համայն հայ ժողովրդին՝ Հայաստանի առաջին Հանրապետության եւ Սարդարապատի ճակատամարտի 80-ամյակի կապակցությամբ: Այդ հերոսամարտը եւ ի հետեւանս դրա անկախության հռչակումը հայ ժողովրդի նորագույն պատմության ամենափայլուն էջերն են, որոնց շարունակությունը գրվեց դարավերջին՝ լրացվելով Արցախի ազգային-ազատագրական պայքարով եւ դրան հաջորդած ՀՀ եւ ԼՂՀ անկախության նորօրյա հռչակումով:

Ուշագրավ է եւ պատմական խորիմաստ դաս է պարունակում այն հանգամանքը, որ երկու դեպքում էլ հայ ժողովրդի ազատասիրությունը, հավաքական կամքը եւ միասնական ոգին են եղել՝ հայոց պետականության երաշխավորն ու գրավականը: Կարծում եմ, որ ազգովին սերտել ենք այդ դասը, քանզի նույն սկզբունքն է կիրառվում նաեւ այսօր՝ մեր քաջերի արյամբ սրբագործված հայոց պետականության ամրապնդման ճանապարհին: Համոզված եմ, որ կհաջողվի հասնել մեր նպատակին՝ համայն հայության ուժերով զորավիգ լինել մեր պետականությանը»:

Վիրահայերը չեն ենթարկվում ոչ մի խտրականության

Հայաստանյան մամուլում վերջերս հրապարակված էր մի լուր, որի համաձայն Թբիլիսիում տեղակայված Սուրբ Գեւորգ հայկական եկեղեցին փոխանցվել է վրաց պատրիարքության տրամադրության տակ: Ինչպես տեղեկացանք Վրաստանում ՀՀ դեսպան Լեւոն Խաչատրյանից, այդ լուրը չի համապատասխանում իրականությանը: Ավելին նա նշեց, որ վիրահայերն ապրում են լիիրավ կյանքով եւ չեն ենթարկվում ոչ մի խտրականության: Վրաստանում գործում են տասնյակ հայկական դպրոցներ (նաեւ Թբիլիսիում), հայկական թատրոն եւ այլեւայլ կազմակերպություններ: Պրն Խաչատրյանի վկայությամբ, ներկայումս Վրաստանում ապրում է շուրջ 420 հազար հայ:

Ա. Ղ.

Նախագահը շնորհավորեց Առաջին Հանրապետության 80-ամյա տոնը

Եվ «Գոլոս Արմենիի» թերթի 6-ամյակը

Մայիսի 27-ին հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը արդեն ավանդական դարձող ընդունելություն կազմակերպեց՝ ի նշանավորումն Հայաստանի առաջին Հանրապետության հռչակման եւ Սարդարապատի հերոսամարտի: Ընդունելությանը՝ հրավիրված էին հայաստանյան զանգվածային լրատվության ներկայացուցիչները: Հայաստանի առաջին Հանրապետության եւ Սարդարապատի հերոսամարտի 80-ամյակը համընկավ նաեւ զուտ լրագրողական մեկ տոնի հետ՝ «Գոլոս Արմենիի» պարբերականը դարձավ 6 տարեկան: Նախագահի մամուլի ծառայության ղեկավար Հասմիկ Պետրոսյանը շնորհավորեց իր գործընկերներին՝ առաջարկելով հետագա համագործակցություն եւ միաբանություն:

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, գավաթը ձեռքին, առանձին-առանձին մոտեցավ կլոր սեղանների շուրջ խմբված լրագրողներին՝ յուրաքանչյուրի համար գտնելով շնորհավորանքի եւ հետաքրքիր տեղեկատվության մարգարտահատիկը: Այսպես՝ Կոնյակի գործարանի սեփականաշնորհման փաստը կառուցողական գնահատեց, «ԱՐ» հեռուստաընկերությանը խոստացավ հարցազրույց «Սպասեք 100 օրն անցնի» ժպիտով: Եվ միայն ОРТ հեռուստաընկերության հայաստանյան լրագրող Վլադիմիր Նազարյանը արհեստավարժորեն ստացավ իր ակնկալած հարցազրույցը: Ռոբերտ Քոչարյանը շնորհավորեց նաեւ «Գոլոս Արմենիի» թերթի 6-ամյակը: «Ազգ» օրաթերթը սիրով միանում է ռուսալեզու պարբերականին ուղղված բոլոր մաղթանքներին:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ-10

Աղետի գոտում նոր պետական հանձնաժողով

Այս անգամ պատգամավորների գլխավորությամբ

Աղետի գոտում երկրաշարժի 10-ամյակին նվիրված գործունեության ծրագրի շրջանակներում վարչապետ Արմեն Դարբինյանը հրահանգել է կազմավորել պետական հանձնաժողով, որը կզբաղվի երկրաշարժից հետո ավերված տարածքներում չսեփականաշնորհված եւ անավարտ շինարարության օբյեկտների հաշվառման ու նպատակային օգտագործման խնդրով, առավել հասկանալի տնակային դպրոցների եւ տնակային թաղամասերի վերացմամբ՝ աշակերտներին եւ բնակիչներին տրամադրելով այլեւս չգործող պետական տարբեր օբյեկտների շենքերը, ինչպես նաեւ պահուստային ֆոնդից վթարային շենքերի ամրացմանը գումարներ հատկացնելով: Հանձնաժողովն այս անգամ գլխավորելու են պատգամավորները: Պետական հանձնաժողովի նախագահ է առաջադրված ԱԺ պետաիրավական հարցերի փոխնախագահ Վիկտոր Դալլաքյանը, հանձնաժողովի կազմում՝ Վազգեն Սաֆարյանը, Արամազդ Զաքարյանը: Հանձնաժողովում ի պաշտոնե ընդգրկվում են աղետի գոտու մարզպետները, ինչպես նաեւ շինարարական-վերականգնողական աշխատանքներ իրականացրած եւ իրականացնող նախարարությունների եւ գերատեսչությունների ներկայացուցիչներ:

Ն. Դ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

Չորեքշաբթին ԱԺ եռօրյայի եզրափակումն է, եւ այն ցուցիչն է օրենսդիր մարմնում տիրող ջերմաստիճանի: Երեկ, ջերմաստիճանն անկումային էր. եթե նախորդ աշխատանքային օրն սկսվել էր 40 րոպե ուշացումով՝ անհրաժեշտ թվով պատգամավորների բացակայության պատճառով, ապա երեկ նիստը հնարավոր եղավ սկսել միայն 11:00-ին, այն էլ դարձյալ կիսադատարկ դահլիճում: Պարզապես շահագրգիռ պատգամավորներն այլեւս չէին կարող համա-

Ռուբեն Հակոբյանն ի մի բերեց մեծամասնական ընտրակարգի կողմնակիցների հիմնավորումները. «Կատեգորիկ չլինելու համար չպիտի պնդեն, թե մեծամասնական ընտրակարգին առավելություն տալը ոչ ժողովրդական է, ոչ էլ հակառակը»: ՀՅԴ պատգամավորը վկայակոչեց տարբեր երկրներում առկա մոտեցումները, Հայաստանում խնդիրը փոքր-ինչ այլ է՝ անցած 7 տարիների ընթացքում հակակուսակցականությունն այնպես ներդրվեց ժողովրդի մեջ, որ քաղաքա-

պա այսօր «երկրապահների» գերակշիռ մեծամասնությունը պնդում է կուսակցություններին նոր ԱԺ-ում 41 տեղ հատկացնելու դիրքորոշումը: Վիկտոր Դալլաքյանի առաջարկությունը՝ մեծամասնականի թիվը իջեցնել 80-ի՝ ներսում համախոհներ դեռ չունի: Արշակ Սադոյանի կոչը. «Հարգելի երկրապահներ, ես ձեզ հատ-հատ ուզում եմ հարցնել. ինչո՞ւ կուսակցություն չեք կազմում... ինչո՞ւ եք ուզում հատ-հատ գնալ ընտրությունների», դեռ անպատասխան է:

ԵՌՕՐՅԱ

Ո՞վ կարող է բացել ԱԺ դռները անհայտ եւ հայտնի ուժերի առջեւ

դել՝ գիտակցելով, որ բացակա գործընկերները մտադիր չեն գալու խորհրդարան: Ավանդաբար չորեքշաբթի քննարկվում է ընտրական օրենսգիրքը. մայիսի 27-ը այդ քննարկումների ամփոփումը պետք է դառնար. խորհրդարանն արդեն լսել է ՀՀ ընտրական օրենսգրքի երեք տարբերակները՝ «Հայրենիք» պատգամավորական խմբի, Կոմկուսի եւ Վիգեն Խաչատրյանի: Ժամն էր վճիռ կայացնելու. կամ տարբերակներից որեւէ մեկը իբրեւ հիմք ընդունելու, կամ ծայրահեղ դեպքում երեք տարբերակներն էլ դնելու քվեարկության: Երկուսից ոչ մեկը չկատարվեց. պատգամավորներն ընդամենը լիասիրտ ինքնարտահայտվեցին՝ կրկնելով ծեծված ճշմարտություններ եւ բազմիցս հիմնավորված դիրքորոշումներ:

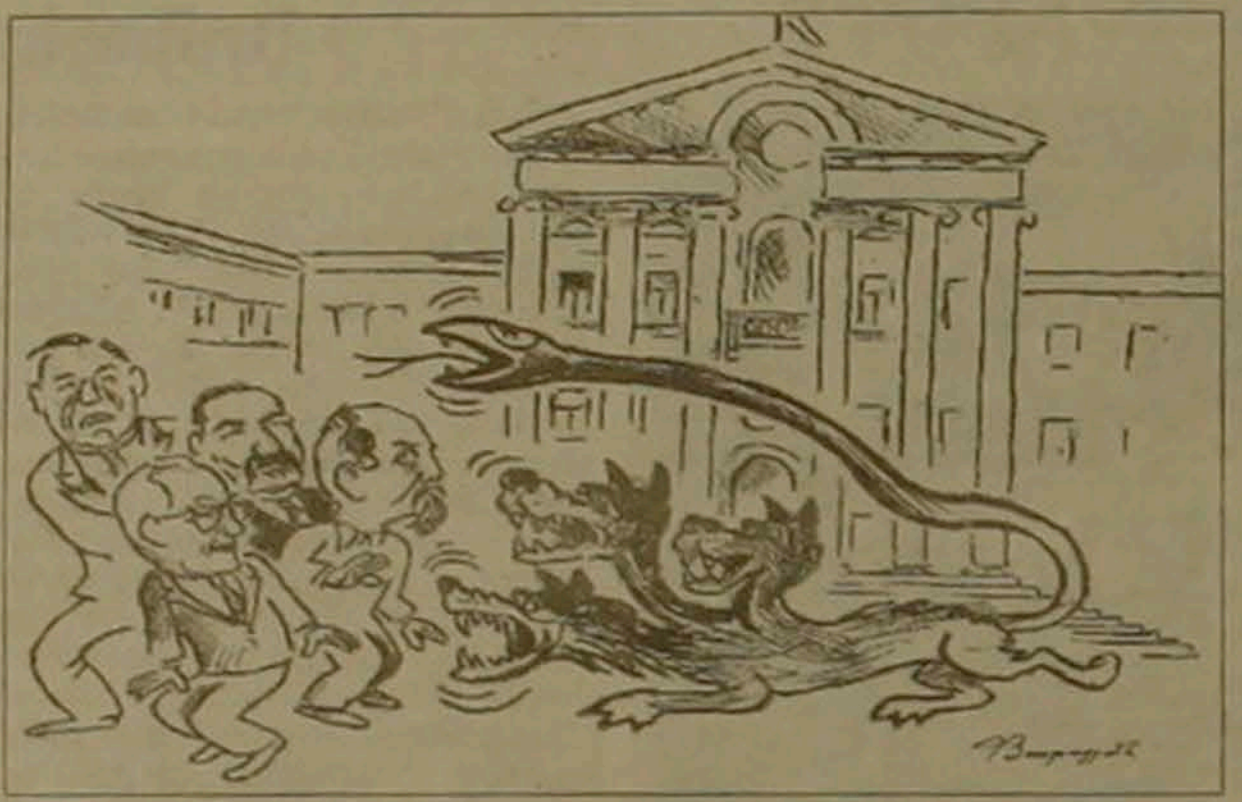

Ուղերձ առ «Երկրապահը»

Ելույթ ունեցող շուրջ 3 տասնյակ պատգամավորներն իրենց խոսքերում քանիցս հոլովեցին «երկրապահ» պատգամավորական խմբին: Ուղերձները ե՛ւ ձախից էին, ե՛ւ աջից: Արշակ Սադոյանը (ԱԺՄ), Պետրոս Մակեյանը («Հայրենիք»), Ռուբեն Հակոբյանը (ՀՅԴ), Ներսես Զեյնալվանդյանը (ԻՄ) առաջարկեցին խորհրդարանական մեծամասնություն կազմող «երկրապահին» անսալ իրենց փաստարկներից եւ չպաշտպանել մեծամասնական ընտրակարգը, քանզի նրանք իշխանության ներկայացուցիչն են խորհրդարանում եւ պետք է շահագրգռված լինեն Հայաստանում քաղաքական դաշտի՝ կուսակցությունների կայացմամբ: «Երկրապահի» անդամները՝ Ալբերտ Հերոյանը, Անդրանիկ Մանուկյանը, Սլավիկ Հայրապետյանը եւ այլք պնդեցին համամասնական ընտրակարգի խոցելիությունը: Ի մասնավորի՝ Արամազդ Զաքարյանը հայտարարեց. «Մենք չենք կարող ԱԺ դռներ բացել անհայտ կուսակցությունների եւ անհայտ քաղաքական գործիչների առջեւ»: Անդրանիկ Մանուկյանն ավելի հեռուն գնաց՝ ասելով, թե այն «հեղինակությունները», որոնց ԱԺ մուտք գործելուց այդքան անհանգստացած են կուսակցականները, արդեն բանակցում են հայտնի եւ անհայտ կուսակցությունների հետ՝ նրանց ցուցակ ներթափանցելու նպատակով: «Երկրապահ» պատգամավորական խմբից միայն Գեղամ Ղարիբջանյանն էր, որն իր ելույթում ընդգծեց, թե ինքը, անկուսակցական լինելով հանդերձ, պաշտպանում է համամասնական ընտրակարգը՝ առաջարկելով ապագա խորհրդարանում 80 համամասնական եւ 51 մեծամասնական հարաբերակցություն:

կամ յուրաքանչյուր գործիչ կամ պետական պաշտոնյա՝ իբրեւ առավելություն ամեն տեղ, շեշտում է. «Ես անկուսակցական եմ»: Կուսակցությունների հանդեպ սերմանվող հակակրանքի արդյունքում բազմաթիվ արժանի դեմքեր խույս տվեցին կուսակցություններից: Այսօր համամասնական ընտրակարգին մեծ տեղ տալով՝ Ազգային ժողովը նպաստի քաղաքական դաշտի կայացմանը: ՀՅԴ-ն առաջարկում է 70 տոկոս համամասնական, 30 տոկոս մեծամասնական հարաբերակցությունը: Ինչ վերաբերում է հանձնաժողովներին, ապա նրանք պաշտպանում են մեկնարկային հավասար պայմանների դիրքորոշումը՝ թե ԱԺ-ում ներկայացված, թե ԱԺ-ից դուրս մնացած կուսակցությունները պետք է հավասարապես մեկական ներկայացուցիչ առաջադրեն:

Վարդան Խաչատրյանը (ՔԴՄ) եկավ հերքելու այն գաղափարը, թե Հայաստանում չկան կայացած կուսակցություններ: Այդպիսիք կան՝ ՀՅԴ, ԱԺՄ, ԻՄ, ՀՀԿ, Կոմկուս եւ նորաստեղծ սոցիալիստների միությունը. «Քաղաքականությամբ պետք է զբաղվեն մասնագիտացված կառույցները, իսկ մենք ասում ենք չէ, տնտեսավարողներն էլ թող զբաղվեն քաղաքականությամբ: Եկեք ամեն մեկս մեր գործը կատարենք»:

Ի գիտություն

Մինչ Ռուբեն Հակոբյանը կոչ էր անում ԱԺ-ին անկախ լուծարումից այս նստաշրջանում ընդունել ընտրական օրենսգիրքը, որպեսզի առաջիկա մեկ տարում պետությունը եւ ժողովուրդը պատրաստվեն ընտրություններին, «Երկրապահ» խմբում հաստատակամություն էր տիրում: Եթե կարելի է փոխզիջում համարել 100 մեծամասնականից 90-ին իջնելու փաստը, ա-

ՆԳ եւ ԱԱ նախարարը հաստատակամ է

Նիստին հետեւած կառավարության հետ հարցուպատասխանը հարուստ էր գործնական հարցադրումներով՝ էլեկտրաէներգիա, ճանապարհաշինարարություն, ոռոգման ջուր... կուսակցական գրասենյակներ: Այսպես՝ «Հայրենիք» խմբակցության անդամ Մկրտիչ Գիմիշյանը, ողջունելով ՀՅԴ-ին գրասենյակ տրամադրելու փաստը, բարձրացրեց իրենց խնդիրը՝ իսկ ո՞ւր են ժողովրդավարական «Հայրենիքի» եւ «Հյուսիսային Հայաստանի» գրասենյակները, ինչին վարչապետը արձագանքեց ի տեղի. «Նրանք դիմել են, ուշ ստացել են»:

Պատգամավոր Սիմոն Գրիգորյանին հուզում էր ավելի ռազմավարական հարց՝ ՀՀ ՆԳ ԱԱ նախարար Սերժ Սարգսյանը արդեն քանիցս արտահայտվել է հանրապետությունում հայտնի սպանությունների դեպքերի (Համբարձում Գալստյան, Համբարձում Ղանդիլյան, Մարիուս Յուզբաշյան...) հետաքննության ընթացքում նոր զարգացումների բացահայտման մասին, հիշատակվում են չորս պատգամավորներ, որոնց անձեռնմխելիությունը պետք է փոփոխվի, քանզի հետաքննության թելերը տանում են նրանց կողմը: Նախարար Սերժ Սարգսյանը պարզաբանեց, որ արդեն բացահայտվել է 18 հանցագործություն, իսկ ինչ վերաբերում է անուններին, ապա ինքը վաղաժամ եւ մամուլի կողմից պոպուլիստական քայլ է համարում դրանց մեկնաբանությունը: Այնուհանդերձ, ՆԳ եւ ԱԱ նախարարությունը հաստատակամ է ավարտին հասցնելու հայտնի սպանությունների հետաքննությունը:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Կոնյակ». ԱԺ նիստի փոխարեն՝ լսումներ

Խորհրդարանում երեկ շուրջ 7 տասնյակ ստորագրություն հավաքվեց ՀԿԿ խմբակցության անդամ Խորեն Սարգսյանի ծեւաթղթի վրա՝ ամրագրելով «Կոնյակի» գործարանային համալիրը սեփականաշնորհման ցուցակներից դուրս բերելու օրենսդրական նախաձեռնությունը, որը պետք է քննարկվեր երեկ իսկ՝ 18:00-ից նախատեսվող արտահերթ ԱԺ նիստում: Խորեն Սարգսյանին ստորագրություններ հավաքելիս աջակցեցին գրեթե բոլոր խմբերը եւ խմբակցությունները ինչպես աջ, այնպես ձախ ուղղվածության: Սակայն 16:00-ի ընդմիջումից առաջ Խորեն Սարգսյանը մոտեցավ խոսափողին եւ ի լուր պատգամավորների ու լրագրողների նշեց, որ մայիսի 28-ի տոնակատարությունների միջոցառումների պատճառով (երեկ 19:00-ին հանդիսավոր նիստ պետք է տեղի ունենար) արտահերթ նիստը հետաձգվում է մինչեւ հունիսի 5-ը 12:00: Սակայն, կառավարության հետ հանդիպումից հետո, ԱԺ-ում քվեարկություն տեղի չունեցավ, իսկ ԱԺ խոսնակ Խոսրով Հարությունյանը մեզ տեղեկացրեց, որ նիստի փոխարեն տեղի կունենան խորհրդարանական լսումներ՝ նվիրված «Կոնյակի» գործարանային համալիրի սեփականաշնորհմանը: Լսումները, ըստ ամենայնի, կսկսվեն հունիսի 1-ին:

Լսումները, անշուշտ, օգտակար են. միջազգային մրցույթով սեփականաշնորհվող «Կոնյակի» գործարանի մասնավորեցման հանգամանքները պետք է հրապարակավ հիմնավորվեն եւ լուսաբանվեն, բայց լսումների ընթացքում, եթե հիմնավորումներն անարդյունավետ համարվեն, օրենքի ուժ ունեցող որեւէ որոշում անհնար է ընդունել: Այլ բան է արտահերթ նիստը, որն իրավազոր է օրենքի ուժ ունեցող որոշում ընդունելու: Խորհրդարանն առայժմ նախընտրեց լսումները:

Ն. Դ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Չին դեսպանը 1 միլիոն յուանի օգնություն հանձնեց

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Նախապես ձեռք բերված պայմանավորվածության համաձայն, Հայաստանում Չինաստանի դեսպան պարոն Յան Կեժունը մայիսի 27-ին ՀՀ սոցապ նախարարությանը հանձնեց մեկ միլիոն յուանի օգնություն: Ինչպես հայտնեցին ՀՀ սոցապ նախարարության մամլո կենտրոնից, բեռը կազմված էր համակարգիչներից եւ կարի մեքենաներից, որոնք օգտագործվելու են համակարգում ընդգրկված ձեռնարկություններում: Հանդիպման ժամանակ վերստին հավաստվել է երկու երկրների հետագա համագործակցության պատրաստակամությունը:

Հայաստանում գրանցվեց Սեւծովյան միջազգային առեւտրային բանկը

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ըստ ՀՀ ԿԲ տեղեկատվական կենտրոնի, հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի 1998 թվականի մայիսի 20-ի՝ «Սեւծովյան միջազգային առեւտրային բանկ» ՓԲԸ-ին բանկային գործունեության լիցենզիա տրամադրելու վերաբերյալ նախնական համաձայնություն տալու մասին որոշումը, քննարկելով «Սեւծովյան միջազգային առեւտրային բանկ» փակ բաժնետիրական ընկերության միջնորդագիրը, ղեկավարվելով «Բանկերի եւ բանկային գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներով եւ հաշվի առնելով ՀՀ կենտրոնական բանկի գրանցման եւ լիցենզավորման հանձնաժողովի դրական եզրակացությունը, ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդը մայիսի 25-ին որոշում է ընդունել «Սեւծովյան միջազգային առեւտրային բանկ» փակ բաժնետիրական ընկերությունը գրանցելու մասին:

Իսկ քաղաքապետարանն ինքը կանցնի՞ ստորգետնյա անցումներով

Որ ոստիկանական սուլիչն ինչ-որ բան է նախազգուշացնում, բոլորը գիտեն, բայց որ ոստիկանական սուլիչին ենթարկվելով կարող ես ... շնչահեղձ լինել... Կամ որ «գետնի տակով» անցնել նշանակում է գետինը մտնել... Այլ կերպ չես անվանի այն վիճակները, որոնցում հայտնվում ես երեւանյան ստորգետնյա անցումներով քայլելիս, որ վերջին օրերին հատկապես պարտադիր է մեր շատ կարգապահ-օրինապահ քաղաքում: Հերթապահ ոստիկանների համերաշխ սուլոցների ներքո ստիպված քայլում ես դեպի այդ չարաբաստիկ ստորգետնյա անցումները, եւ պարզվում է անլույս, մութ, աներեւակայելի զարշահոտություն... անակնկալներով լեցուն մի աշխարհ, որի մեջտեղում նոր միայն տեսողությունդ հարմարվում է անլույս միջավայրին: Պարզվում է՝ այդ նոր աշխարհում ոչ միայն դու, բոլոր անցորդներն են դնչկալի կարիք զգում՝ դրա փոխարեն ստիպված գործածելով ձեռքի, թաշկինակ, պայուսակը, «ձեռքի տակ եղած միջոցները»՝ ինչպես բոլոր արտակարգ դեպքերում: Իսկ Երեւանի քաղաքապետարանն ինքը երբեւէ կանցնի՞ երեւանյան անցումներով:

ԱՆԺԵԼԱ ՍԱՀԱԿՅԱՆ

Հայաստանի հնչակները չեն ընդունում Նշանակովի «վարիչ մարմինը»

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանի Հանրապետության զանգվածային լրատվամիջոցներն անցած շաբաթ լայնորեն արձագանքեցին Սոցիալ-դեմոկրատ հնչակյան կուսակցության կենտրոնական վարչության մայիսի 7-ին ընդունած որոշումներին, որոնք վերաբերում են Հայաստանի հնչակյանության կենտրոնական վարչությանը եւ նրա նախագահին:

Կուսակցության Հայաստանի կազմակերպության կենտրոնական վարչությունը մայիսի 20-ին եւ 22-ին գումարած իր ընդլայնված նիստերում քննարկել է այդ որոշումները եւ գտել, որ դրանք հակաօրինական են եւ հականոնագրային:

Վարչության անդամներն Արմենպրեսի թղթակցի հետ զրուցելիս ասացին, որ, համաձայն լինելով Հայաստանի վարչության նախագահի գործունեությանը տրված գնահատականին, այնուամենայնիվ գտնում են, որ Կենտրոնական վարչության լիագումար նիստի որոշումները հակասում են իր իսկ կանոնադրությանը, քանի որ քննարկվել են հարցեր՝ առանց խնդրո առարկա անձնավորությանը հրավիրելու (որը միաժամանակ ՍԴՀԿ Կենտրոնական վարչության փոխնախագահն է), իսկ ընդունված որոշումները չեն հավաքել Կենտրոնական վարչության անդամների երկու երրորդի ձայները:

Նրանք մանավանդ բացարձակապես հակաօրինական, անընդունելի եւ որպես Հայաստանի կազմակերպության ներքին գործերին կոպիտ միջամտություն գնահատեցին Հայաստանի կենտրոնական վարչությունը լուծարելու, Նշանակովի «վարիչ մարմին» կարգելու որոշումը, քանի որ կուսակցության Հայաստանի կազմակերպությունը ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից գրանցված կազմակերպորեն ինքնուրույն հասարակական-քաղաքական կազմակերպություն է, որի գերագույն մարմինը համագումարն է, իսկ համագումարների միջեւ ընկած ժամանակաշրջանում՝ համագումարով ընտրված կենտրոնական վարչությունը: Այս կարգավիճակին իր համաձայնությունն է տվել նաեւ ՍԴՀԿ Կենտրոնական վարչությունը:

Կուսակցության Հայաստանի կենտրոնական վարչության կարծիքով, որն արտահայտված է ընդունված փաստաթղթում, Նշանակովի վարիչ մարմնի կազմում ընդգրկվել են Հայաստանի կազմակերպություններից վաղուց կտրված, հեղինակություն չվայելող անձինք: «Հնչակյան շարքերը չեն ընդունի նման Նշանակովի մարմին եւ չեն գնա նրա ետեւից, հետեւաբար նրա գործունեությունը կհանգեցնի Հայաստանի հնչակյանության պառակտմանը, վարկաբեկմանը եւ թուլացմանը»:

Հայաստանի կազմակերպության կենտրոնական վարչությունը որոշել է ստեղծված իրավիճակը քննարկելու համար կազմակերպության համագումարը հրավիրել 1998 թ. սեպտեմբերին Երեւանում, միաժամանակ ՍԴՀԿ կենտրոնական վարչությանն առաջարկելով սառեցնել մայիսի 7-ի ընդունած որոշումը Հայաստանի կազմակերպության մասին եւ կասեցնել Նշանակովի վարիչ մարմնի գործունեությունը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէնութիւն / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Ընթացիկ

Եռագույն մամուլը Թբիլիսիում

Թբիլիսին, տվյալ դեպքում Թիֆլիսը, աստիճանաբար վերադարձնում է իր նախկին հմայքը: Զետեղված մի գունավորում, ազգերի եւ քաղաքակրթությունների խաչմերված յուրահատուկ մի կենտրոն, որը հայտնի վայրագությամբ ոչնչացվում էր քաղաքացիական պատերազմի տարիներին: Այսօր արդեն վերամբարձ կռունկներն իրենց քանակությամբ մրցակցում են տասնյակ եկեղեցիների հետ եւ հին ու նորի նման հակադրությունը ռոմանտիկորեն ընկալվում է տիկնիկային այդ քաղաքի բովանդակության ներքո: Կյուրոս արքայի կայսրության հյուսիսային սահմաններով հոսող գետը (որն այնուհետ արքայի անունով կոչվեց Կուր), արմավենիներն ու նոճիները, ինքնատիպ ճարտարապետությունը, ջերմացնող արեւն ու սիրուն աղջիկները շոյում են արտասահմանցիների աչքերը եւ սեղմում են նրանց գործարար ձեռքերը: Թբիլիսին այսօր արտերկրյա գրասենյակների կենտրոն է:

Հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը բարձրացնում է Վրաստանի տարածաշրջանում խաղաղասեր միջնորդի քաղաքական փայաբաժինը, Թբիլիսին դարձնելով անդրկովկասյան տարբեր հանդիպումների մայրաքաղաք: Վրացու հավաքական կերպարն իր խորքում տիպիկ արեւելյան էթնոս է: «Ազատականացված» բարքերը, հասարակաց տներն ու սեռական փոքրամասնությունների «արտոնված» երթանցքներն ավելի շատ ձեւ են: Արեւմտյան ձգտման գործակիցը [illegible] արեւելյան մտածելակերպի գործակցին: Հոգով նա նույն ջիգիթն է՝ բեշմեթով ու դաշույնով, թեեւ ձիու փոխարեն ունի «BMW» կամ «Մերսեդես»: Այս առումով, ադրբեջանցի լրագրողները հպարտ խանդավառությամբ նկատում են. «Ի՞նչ է Թիֆլիսը. եկեք Բաքու եւ տեսեք, թե որտեղ են ամենից շատ արտասահմանյան մակնիշները»:

Մայիսի 23-24-ին Թբիլիսիում հրավիրվեց հերթական համաժողով՝ արդեն ավանդական, ուր լրագրողներ էին ներկա անդրկովկասյան երեք հանրապետություններից, ինչպես նաեւ (չգիտեմ ինչպես ներկայացնել) Հարավային Օսիայից: Մեր հանրապետությունը ներկայացնում էին «Հայաստանի ազգությունների միության» նախագահ Վլադիմիր Չատոեւը, «Նոյյան տապանից» Ռիտա Կարապետյանը, «Սնարից» Արման Ջիլավյանը, «Մոսկովսկիե նովոստի» պարբերականի հայաստանյան թղթակից եւ «Հայ զինվորի» աշխատակից Արա Թադեւոսյանը, «Ազգ» օրաթերթի եւ «Ազատություն» ռադիոկայանի ռուսական ծառայության թղթակից Հակոբ Ասատրյանը, ինչպես նաեւ տողերի հեղինակը՝ նույնպես «Ազգ» թերթից: Ադրբեջանական պատվիրակությունը ներուժի առումով ներկայացված էր շատ ավելի թույլ կազմով, ինչը եւ հնարավորություն չտվեց սպասվելիք բանավեճերի եւ մտքերի փոխանակման: Ընդհանուր առմամբ հայ լրագրողներն այս անգամ նույնպես առանձնացան իրենց ընդհանուր եւ մասնագիտական բանիմացությամբ, եւ ինչը պակաս կարեւոր չէ, ընդհանուր ակտիվությամբ, հումորով, պարով եւ այլն:

Համաժողովի թեման վերաբերում էր ազգային փոքրամասնությունների խնդիրներին: Երբ ոչ Հայաստանում, ապա հարեւան հանրապետություններում ազգային փոքրամասնությունը ինքնին քաղաքական գործոն է: Միանգամայն ճիշտ, որ հարեւան հանրապետությունների ներկայացուցիչների զեկույցների մեծ մասը ոչ այնքան բնական էր, որքան ինքնաբուխ: Մասնավորապես, «խոսելով» Ադրբեջանում բնակվող ազգությունների խնդիրների մասին, Բաքվի ներկայացուցիչը քննարկման էր առել արցախցիների հարցը՝ հասկանալով Զաքաթալի եւ Լագոդեխիի արգելավայրերի միաձուլման պրոբլեմը: Հատկանշական է, որ ադրբեջանցի մեկ այլ լրագրող անդրադառնալով ազգությունների խնդրին, խոստովանեց, որ հանրապետությունում այսօր բնակվում է 15-20 հազար հայ՝ հասկանալի կերպով Ադրբեջանից «անջատելով» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը: Ընդհանուր առմամբ, ադրբեջանական մամուլում հաճախ կարելի է հանդիպել «ԼՂՀ» ձեւակերպմանը, ինչն արդեն իսկ քաղաքական երանգավորում ունի:

Վրաց գործընկերները նույնպես ասվածի չափով չկարողացան անդրադառնալ ազգությունների խնդիրներին, գլխավորապես այն հարցին, թե ինչպես են այս հարցերը լուսաբանվում մամուլում: Ասենք, որ Էդուարդ Շեւարդնաձեն «չի հանդուրժում» ... կամ «լսել չի ուզում» (մեջբերում վրաց գործընկերներից) պաշտոնական մամուլի մասին: Նա կողմնակից է ազատ լրատվամիջոցների: Միեւնույն ժամանակ, երբ համեմատելու լինենք վրացական եւ ադրբեջանական մամուլը, ապա վերջինս, այնուամենայնիվ, աչքի է ընկնում (նաեւ Հայաստանի համեմատությամբ) առավել հարուստ եւ բազմերանգ տեղեկատվությամբ: Մյուս կողմից, Ադրբեջանում գոյություն ունի պետական գրաքննություն եւ յուրաքանչյուր հոդված տպագրելիս որեւ[illegible] օրվա երաշխիք: Այդպես եղավ ադրբեջանական ամենահայտնի եւ ճանաչված պարբերական «Մոնիտորի» հետ, որն այսօր փակված է եւ արգելված է այն պատճառով, որ խմբագիր Էլմար Հուսեյնովն իր հոդվածում փորձել է վերլուծել Ադրբեջանի ապագան նշելով միայն, որ «Հեյդար Ալիեւը, ինչպես եւ ամեն մարդ, հավերժ չէ»: Հետաքրքրության համար նշենք, որ Հեյդար Ալիեւին աստվածացնելու միտումը դեռ արթուն է: Միայն նրա ծննդյան առթիվ Ադրբեջանում բացվել են ավելի քան 100 «ալիեւյան» զբոսայգիներ, որոնցից 17-ը Բաքվում:

Այնուամենայնիվ, Ադրբեջանի մամուլն այսօր խամաճիկ չէ իշխանությունների ձեռքում: Նա պայքարում է իր իրավունքների համար եւ իր բովանդակությամբ շատ ավելի առաջադեմ է, քան երկրի ղեկավարության կոչերը:

Շվեյցարիայից Վիգեն Չտրյանի ծրագրի ադրբեջանյան համակարգող Շահին Ռզաեւի կարծիքով, «Մոնիտորի» արգելումը պայմանավորված էր ոչ միայն վերջին հոդվածով, այլեւ գերազանցապես տարիների ընթացքում ամսագրի էջերում տպագրված անաչառ նյութերի շարունակական բնույթով:

Հայաստանցի լրագրողները ներկաներին ծանոթացրին նաեւ հանրապետության քաղաքական կյանքի որոշ մանրամասներին՝ նշելով, որ ՀՀ-ում փոխվել է ոչ միայն նախագահը, այլեւ քաղաքական գիծը:

Չգիտեմ, որքանով է արդարացված այս պարբերությունը, սակայն նշեմ, որ համաժողովի ողջ ընթացքում մեզ չէր դավաճանում «հաղթանակածի» զգացումը: Վրացիներն ու ադրբեջանցիները, հայտնի պատճառներով (Աբխազիա եւ Լեռնային Ղարաբաղ), անհամեմատ [illegible] էին: Երեւի թե սրանով է բացատրվում, որ օգոստոսի 30-31-ի Բաքվում նախատեսվելիք հերթական համաժողովը հնարավոր է տեղափոխվի մեկ այլ երկիր: Նպատակահարմար ենք գտնում Ստեփանակերտը...

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Լեւոն Ղարիբյան. Մրցասպարեզ է մտել ազնիվ կարգախոսներով

Շենգավիթի թիվ 3 ընտրատարածքում ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորության թեկնածու գրանցվածներից մեկը Լեւոն Ղարիբյանն է: Քանի որ մյուս բոլոր թեկնածուները զանգվածային լրատվության միջոցներով բազմիցս հանդես են եկել, եւ քանի որ պրն Ղարիբյանի ներկայացրած ծրագիրը բավականին համահունչ է «Ազգի» քաղաքական ուղղվածությանը եւ ռամկավար-ազատական գաղափարախոսությանը, մենք նպատակահարմար գտանք մեր ընթերցողներին ներկայացնել նաեւ նրան:

Լեւոն Ղարիբյանը ծնվել է 1952-ին Երեւանում, բանվորի ընտանիքում: 1969-ին ավարտել է Մ. Մարյանի անվան թիվ 86 դպրոցը եւ ընդունվել Երեւանի պետական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետը, որն ավարտել է 1974-ին: Եղել է մայր բուհի ուսանողական ակումբների խորհրդի նախագահ, ուսանողական գիտական ընկերության գիտական քարտուղար: 1981-ին ավարտել է ԵՊՀ ասպիրանտուրան, մասնագիտանալով որպես քաղաքատնտես: 1990-ին ընտրվել է Երեւանի քաղաքային խորհրդի պատգամավոր, ղեկավարել Երքաղխորհրդի «Համագործակցություն» ընդդիմադիր պատգամավորական խումբը: Կատարել է գիտամանկավարժական եւ արհմիութենական աշխատանքներ, ներկայումս «Հյուսիսային» համալսարանի պրոռեկտորն է: Ամուսնացած է, ունի երկու զավակ. անկուսակցական է: Ակտիվ քաղաքական դիրքորոշում ունենալով, իր պարտքն է համարում «հիմքից սկսել հասարակության անմխիթար կացության պատճառները [illegible]նել այնպիսի օրենքների ընդունումը, նպաստել այնպիսի քաղաքական գծի իրականացմանը, որոնք կապահովեն պետության առաջընթացը եւ որպես հետեւանք ժողովրդի կենսամակարդակի կտրուկ բարելավումը»:

Պատգամավորական մանդատին հետամտելով, Լեւոն Ղարիբյանը նպատակ ունի իր մտավոր կարողությունները ծառայեցնել հզոր պետություն, ամուր պետականություն, օրենքների գերակայություն եւ ժողովրդի բարեկեցություն ապահովելուն: Նրա կարգախոսներն են «Մեկ ազգ, մեկ հայրենիք», «Կարգ ու կանոն հաստատել հասարակական ու տնտեսական կյանքի բոլոր ոլորտներում», «Ժողովրդավարության զարգացում եւ մարդու իրավունքների պաշտպանում», «Արցախի հիմնահարցի լուծում խաղաղ ճանապարհով, ազգերի ինքնորոշման սկզբունքից ելնելով» եւ այլն, եւ այլն:

Պատգամավորության թեկնածու Լեւոն Ղարիբյանի ուժեղ կողմերից մեկը պետք է համարել նրա լայնախոհությունը, մեր պետության ու ժողովրդի առջեւ ներկայումս ծառացած բազմաթիվ հիմնախնդիրների հստակ գիտակցումը եւ դրանց լուծման ուղիների պատկերացումը: Պատգամավոր ընտրվելու դեպքում նա խոստանում է ամեն ինչ անել այնպիսի օրենքներ ընդունելու համար, որոնք առավելագույնս կապահովեն բնակչության զբաղվածության խնդրի լուծումը, զարկ կտան մանր եւ միջին ձեռներեցությանը, կապահովեն զարգացած արդյունաբերության եւ տեղական ձեռնարկությունների գործարկումը՝ իբրեւ մեր պետության իրական անկախության երաշխիք:

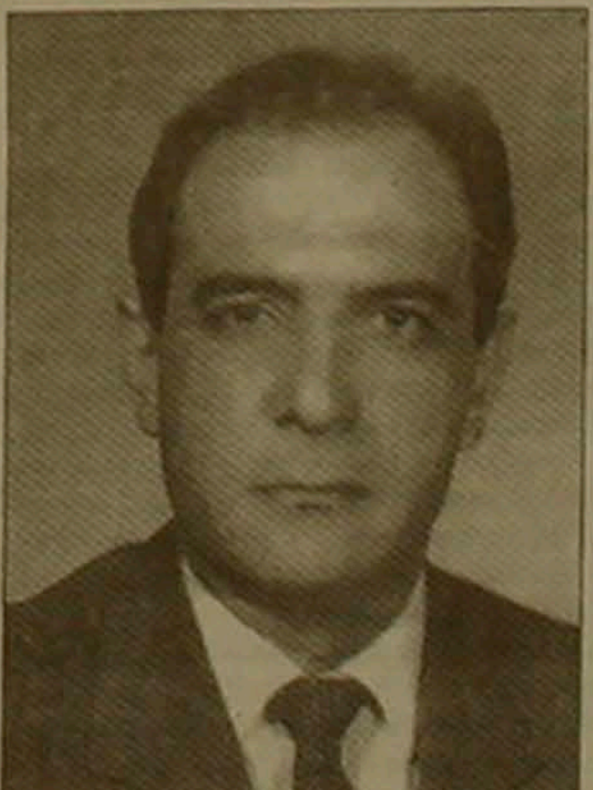

Նրա ծրագրում նախատեսված է օրենսդրական նախաձեռնությամբ հանդես գալ արտադրական ձեռնարկությունների ու բնակչության վրա հարկային բեռի թեթեւացման առումով՝ նպատակ հետապնդելով հասնել այն բանին, որ բոլոր տեսակի հաստատագրված վճարումները չգերազանցեն ձեռնարկության եւ պետության կողմից հայտարարված միջին աշխատավարձի 30 տոկոսը: Պրն Ղարիբյանը կձգտի նվազագույն աշխատավարձի բարձրացման, ընտանեկան նպաստների համակարգի կիրառման, բոլոր վետերանների ու հաշմանդամների արտոնությունների համակարգի վերականգնման, անվճար միջնակարգ կրթության եւ բարձրագույն կրթական համակարգում շնորհալի ուսանողների անվճար ուսուցման կազմակերպման, առավել անապահով խավերի անվճար բուժսպասարկման եւ կոմունալ վարձերի զիջման, մինչեւ 16 տարեկանների պետպատվերով բժշկական օգնության ապահովման, նախկին խնայբանկերում բնակչության ավանդների ձեւակերպման որպես ներքին պետական պարտք դրանց մարման մեխանիզմների օրենսդրական ձեւակերպմամբ:

Պրն Ղարիբյանը կողմնակից է պետության կողմից հաստատագրված միջին աշխատավարձ սահմանելուն, որը պետք է հավասարազոր լինի նվազագույն սպառողական զամբյուղի հանրագումար արժեքին: Նա գտնում է, որ այս պահանջը պետք է ամրագրվի օրենքորեն: Լեւոն Ղարիբյանը հասկանում է պետական շինարարության, պետական կյանքի կառուցման դժվարությունները, պատկերացնում է դրանց լուծման ձեւերն ու միջոցները եւ այդ առթիվ նույնպես հանդես է գալիս ուշագրավ առաջարկություններով:

Համոզված ենք, որ Ազգային ժողովի պատգամավոր ընտրվելու դեպքում ի դեմս Լեւոն Ղարիբյանի մենք մեր երկրի բարձրագույն օրենսդիր մարմնում կունենանք գիտակ, համարձակ, պրպտող օրենսդրի ու ժողովրդի շահերի լավագույն ներկայացուցչի եւ պաշտպանի: Այդ հարցը պետք է լուծեն նրա ընտրողները...

ԳԱՅԱՆԵ ՍԱՀԱԿՅԱՆ

ԼՂՀ

Կառավարությունը արմատական փոփոխությունների շեմին

Մայիսի 27-ին տեղի ունեցավ ԼՂՀ ԱԺ պետական շինարարության եւ անվտանգության հանձնաժողովի նախագահ Մուրադ Պետրոսյանի ճեպազրույցը, որի հիմնական թեման վերջերս մի շարք լրատվամիջոցներում ԼՂՀ-ում ներկառավարական ճգնաժամի մասին արծարծված խոսակցություններն էին: Մ. Պետրոսյանը նախ եւ առաջ նշեց, որ դժգոհությունը կառավարության գործունեությունից որքան մեծ է ինչպես բուն ղեկավարության, այնպես էլ բնակչության շրջանում: Այդ են վկայում մասնավորապես վերջերս անցկացրած սոցիոլոգիական հարցումները, ըստ որոնց դժգոհություններ կան բոլոր բնագավառներից՝ տնտեսական, կրթական, սոցիալական: Ըստ հանձնաժողովի նախագահի, ներկա դրությամբ անհրաժեշտ են հմուտ, արհեստավարժ, ոչ ստանդարտ մեթոդներով գործող մասնագետներ: Նրա կարծիքով ԼՂ կառավարության ներկայիս կազմը չի համապատասխանում օրվա պահանջներին: Ըստ Մ. Պետրոսյանի, հաշվի առնելով Ադրբեջանի հզոր ներուժը եւ զարգացման լուրջ հեռանկարները, ԼՂՀ պետք է զարգանա առաջանցիկ քայլերով: Հանձնաժողովի նախագահը քննադատեց Վ. Սիրադեղյանի վերջին հեռուստահարցազրույցում արտահայտված այն միտքը, թե Ռ. Քոչարյանին իբր Հայաստան են հրավիրել, որպեսզի համոզվի, որ ՀՀ թույլ է Ղարաբաղին աջակցելու համար: Դա Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի քաղաքականության վերակենդանացման փորձ է, նշեց Մ. Պետրոսյանը: Հանձնաժողովի նախագահի համոզմամբ, Արցախը զարգանալու հնարավորություններ ունի, այլ խնդիր է, որ դրանք չեն օգտագործվում: Մեր դարավոր նպատակին հասնելու համար ուժերի գերլարում է պետք: Ահա թե ինչու են անհրաժեշտ փոփոխությունները:

«Ժամանակն անընդհատ նոր պայմաններ է դնում մեր առջեւ: Այսօր մենք պատրաստ ենք զարկ տալ մեր տնտեսությանը, որպեսզի հետ չմնանք Ադրբեջանից: Իսկ մեր պայմաններում դա հնարավոր չէ անել ստանդարտ մեթոդներով: Պետք են նոր, ստեղծագործական մոտեցումներ, անհրաժեշտ են ուժեղ ու շնորհալի անհատականություններ: Չնսեմացնելով կառավարության գործունեությունը, պետք է այնուամենայնիվ նշել, որ իշխանության գործադիր մարմինը պետք է ենթարկվի լուրջ փոփոխությունների: Դա սոսկ անձերի հետ կապված խնդիր չէ: Սա սկզբունքների ու մեխանիզմների փոփոխության, ներքին քաղաքականության մեջ շրջադարձի հարց է», ընդգծեց Մ. Պետրոսյանը:

Լրագրողների այն հարցին, թե ինչպես է այդ ամենը գնահատում նախագահ Ա. Ղուկասյանը, հանձնաժողովի նախագահն ասաց. «Իմ տվյալներով, նախագահը ընդունում է այս տեսակետը եւ համամիտ է կառավարության գործունեության մեջ հիշյալ սկզբունքներով շրջադարձ կատարելու գաղափարին»:

Մ. Պետրոսյանը համոզված է, որ սպասվելիք փոփոխությունները կանցնեն անցավ եւ ոչ հիվանդագին, առանց ներքին հավասարակշռության խախտման: «Վաղուց արդեն հասունացել է կադրային քաղաքականության փոփոխման խնդիրը: Ղարաբաղը հարուստ է հնարամիտ, բարձր մտածելակերպ ունեցող, նոր մոտեցումներ կիրառելու անհրաժեշտությունն ըմբռնող կադրերով», ասաց Մ. Պետրոսյանը:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Շնորհակալություն

Երեւանի հակաուռուցքաբանական կենտրոնի գլխավոր բժիշկ Գագիկ Բարիկյանին, բժշկուհիներ Մարինա Բաղրամյանին, Կարինե Ավագյանին, ավագ բուժքույր Լիա Աղասարյանին, բուժքույրեր Անահիտ Խաչիկյանին, Էմմա Շահինյանին, Անի Դեմիրճյանին եւ ողջ բուժանձնակազմին մեր նկատմամբ ցուցաբերած մասնագիտական բարձր կարողությունների եւ հոգատար վերաբերմունքի համար:

ԼՈՒՍԻՆԵ ՄԻՆԱՍՅԱՆ
ԱՐՓԻՍ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
ՍԵԴԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Սարդարապատ-80

Որոշվում էր հայ ժողովրդի լինել-չլինելու հարցը

1918 թ. Սարդարապատի ճակատամարտում տարած հաղթանակը բախտորոշ նշանակություն ունեցավ հայ ժողովրդի համար: Սակայն, ընդհուպ 60-ական թվականները, Սարդարապատի ճակատամարտը պատմաբանների համար արգելված թեմա էր: Նախ եւ առաջ բերում էին դիվանագիտական փաստարկներ, թե քանի որ Սովետական Միությունը բարեկամական դիվանագիտական կապեր է պահպանում հարեւան Թուրքիայի հետ, ապա կարիք չկա ջղայնացնելու թուրքերին: Բայց որպեսզի հայերը չնեղանային, հրամցնում էին քաղաքական հետեւյալ դրույթները: Քանի որ Սարդարապատի ճակատամարտում հայկական զինված ուժերի հրամանատարները հին ռուսական բանակների գեներալներ եւ սպաներ էին, իսկ նրանցից շատերը հավասարապես համարվում էին դաշնակներ, ապա մի՞թե կարելի է պրոպագանդել նրանց: Իսկ որ նրանք ջերմ հայրենասերներ էին եւ պատրաստ էին կյանքը տալ Հայրենիքին՝ ոչ ոքի չէր հետաքրքրում: Շատ հայ պատմաբաններ, օրինակ՝ ակադեմիկոս Ծատուր Աղայանը, համառորեն պայքարում էին Սարդարապատի ճակատամարտը լուսաբանելու արգելքի դեմ: Միայն 60-ական թվականների կեսերին, երբ Հայաստանի առաջավոր պատմաբանները կուսակցական եւ պետական մարմինների առաջ հետեւողականորեն դրեցին այդ հարցը, Մոսկվան թույլ տվեց լայնորեն նշել Սարդարապատի ճակատամարտի 50-ամյակը: 1968 թ. մայիսին Սարդարապատում ստեղծվեց նաեւ այգի-հուշարձան ի հիշատակ ճակատամարտի հերոսների:

Երբ Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո Սովետական Ռուսաստանը հայտնվեց արեւմտյան երկրների շրջափակման մեջ, օսմանյան Թուրքիան որոշեց օգտվել այդ հանգամանքից, նրա կառավարող շրջանները ատում էին Ռուսաստանին, որի զորքերի կողմից Թուրքիան ջախջախվել էր Առաջին համաշխարհային պատերազմում:

Թուրքական հրամանատարությունը, վախենալով ռուսական զորքերի խորացումից Թուրքիայում, 1917 թ. դեկտեմբերին դիմեց Ռուսաստանին՝ խաղաղության խնդրանքով: 1917 թ. դեկտեմբերին Սովետական Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ ստորագրվեց խաղաղության համաձայնագիր: Ստորագրելով այդ համաձայնագիրը, Թուրքիայի կառավարող շրջանները սպասում էին, թե ինչպես կզարգանան միջազգային իրադարձությունները, քանի որ համաշխարհային պատերազմը դեռ շարունակվում էր, իսկ պատերազմական իրադրությունը տարածաշրջանում արագ քայլով դասավորվում էր Թուրքիայի օգտին:

Խաղաղության համաձայնագրից հետո Կովկասի ռազմաճակատի ռուս զինվորները սկսեցին թողնել իրենց դիրքերը եւ վերադառնալ տուն: Կովկասի ռազմաճակատի ռուսական հզոր բանակն օրավուր քայքայվում էր: 1918 թ. փետրվարի սկզբին ռուսական զորքերը [illegible] Կովկասի ռազմաճակատը: Ռազմաճակատի գիծը սկսեցին զբաղեցնել ժողովրդական հերոս Անդրանիկի դիվիզիայի կամավորական ջոկատները, այսպես կոչված Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի դեմոկրատական հանրապետության շուտափույթ ձեւավորված հայկական ու վրացական գնդերը:

Այդ միավորումներով դժվար էր դիմակայել թուրքական մեծաթիվ եւ լավ զինված զորքերին: Եվ Թուրքիայի կառավարող շրջանները որոշեցին, որ եկել է պահը իրականացնելու իրենց զավթողական պլանները Կովկասում:

1918 թ. փետրվարի 12-ին թուրքական հրամանատարությունը, խախտելով հաշտության պայմանագիրը Սովետական Ռուսաստանի հետ, հանկարծակի ամբողջ ճակատով անցավ խոշոր հարձակման: Զավթիչներին էլ ավելի քաջալերեց Բրեստ-Լիտովսկի խաղաղության պայմանագիրը՝ կնքված Սովետական Ռուսաստանի եւ կայզերական Գերմանիայի միջեւ 1918 թ. մարտի 3-ին: Թուրքական զորքերն սկսեցին շուտափույթ գրավել Արեւմտյան Հայաստանի այն բոլոր մարզերը, որոնք թողել էին ռուսական զորքերը: Թուրքիայի կառավարող շրջանները էլ ավելի լկտիացան, երբ 1918 թ. ապրիլի 22-ին Անդրկովկասյան սեյմը հայտարարեց Անդրկովկասի անկախությունը Սովետական Ռուսաստանից: Իսկ դա նշանակում էր, որ թուրքական իմպերիան Կովկասի ուղղությամբ իր դեմ ուներ միայն ազգային հակասություններով տարանջատված Անդրկովկասը: Ընդ որում Ադրբեջանի լիդերները անհամբերությամբ սպասում էին թուրքական զորքերին, իսկ Վրաստանի մենշեւիկյան լիդերները սկսեցին սիրաբանել թուրքերի հետ: Ա. Չխենկելին հրամայեց զորքերին առանց կռվի թողնել հայկական քաղաքբերդ Ղարսը, որին ապրիլի 25-ին տիրացան թուրքական զորքերը առանց կրակոցի: Դրանով իսկ Չխենկելին նպաստեց թուրքական զորքերին արագորեն շարժվելու Անդրկովկասի խորքերը: Եվ նրանք 1918 թ. մայիսի կեսերին հասան մինչեւ Արարատյան հովիտը, սպառնալով գրավել Էջմիածինը եւ Երեւանը:

Այդ ժամանակ տեղի ունեցավ եւս մի ցավալի դեպք՝ Ալեքսանդրապոլի կորուստը: Հայերը ենթադրում էին, որ թուրքական զորամասերը Բրեստ-Լիտովսկի պայմանագրով նախատեսված տարածքները օկուպացնելուց հետո վերջ կտան ռազմական գործողություններին Անդրկովկասում: Եվ իրոք, Արփաչայի գետափը դուրս գալուց հետո թուրքական զորքերը 20 օր ոչ մի ագրեսիվ գործողության չդիմեցին: Հենց այդ էլ բթացրեց հայկական զորքերի զգոնությունը Ալեքսանդրապոլում: Թուրքերը քնած չէին եւ օգտվեցին հայ հրամանատարների սխալից: Մայիսի 15-ի առավոտյան թուրքական զորքերը խոշոր ուժերով հանկարծակի հարձակումով գրավեցին Ալեքսանդրապոլը: Թուրքական հրամանատարությունը օգտվելով այդ անսպասելի հաջողությունից՝ ծավալեց հարձակում Անդրկովկասի խորքերը, նպատակադրվելով գրավել Արեւելյան Հայաստանը, Թիֆլիսը, հսկողություն սահմանել Թիֆլիս-Բաքու երկաթուղու վրա, այնուհետեւ զավթել Ադրբեջանը եւ տիրանալ ամբողջ Կովկասին:

Ստեղծված պայմաններում թուրքական հրամանատարությունը իր առաջնային նպատակն էր համարում զավթել Երեւանը եւ ամբողջ Արարատյան հովիտը: Այստեղ էլ ուղարկվեցին թուրքական երկու զորախմբեր: Նրանցից մեկը ուղղություն վերցրեց Ալեքսանդրապոլ-Երեւան երկաթուղու երկարությամբ: Այդ խմբի առջեւից հարձակվում էր [illegible] ատամները զինված գնդապետ Կյազիմ-Բեյի 36-րդ կովկասյան դիվիզիան, որը մայիսի 21-ին գրավեց Սարդարապատ գյուղը եւ երկաթուղային կայարանը: Թուրքական մյուս զորախումբը, որի առջեւից գնում էր կովկասյան 9-րդ դիվիզիան, Ալեքսանդրապոլից լեռնային ճանապարհներով շարժվեց դեպի Երեւան: Նա խնդիր ուներ շրջանցել Արագած սարը՝ Բաշ-Ապարան խոշոր բնակավայրի շրջանում եւ թիկունքից հարված հասցնել Սարդարապատի ուղղությամբ գտնվող բոլոր զորքերին:

Հայկական զորքերի հրամանատար գեներալ Թովմաս Նազարբեկովը այդ օրերին գտնվում էր Ալեքսանդրապոլից ոչ հեռու: Գեներալը զբաղված էր թշնամուն հակահարված կազմակերպելով՝ Դիլիջան-Ղարաքիլիսա ուղղությամբ: Երեւանյան զորքերի հրամանատարական կազմում կոչումով եւ պաշտոնով ավագը հայկական 2-րդ հրաձգային դիվիզիայի հրամանատար Մովսես Սիլիկովն (Սիլիկյան) էր: Նա էլ ստանձնեց Երեւանի շրջակայքի հայկական զինված ուժերի մարտական գործողությունների ղեկավարությունը:

Մարշալ Հովհաննես Բաղրամյանի մեմուարներում կան այսպիսի տողեր.

«Երեւանյան զորախմբի հրամանատար գեներալ Սիլիկովը այդ բարդ իրադրությունում ընդունեց տաղանդավոր որոշում: Նա ժամանակին տեղաբաշխեց Սարդարապատի ջոկատը, նրա մեջ մտցնելով զորախմբի գլխավոր ուժն իր տեղակալ գնդապետ Դանիել Բեկ-Փիրումովի ընդհանուր հրամանատարությամբ, որպեսզի մայիսի 22-ի առավոտյան անցնեն վճռական հարձակման, երկաթգծի երկարությամբ դեպի Երեւան շարժվող թուրքական 36-րդ դիվիզիայի զորամասերը ջախջախելու նպատակով»:

Երեւանյան զորախումբը ներառում էր հայկական 2-րդ հրաձգային դիվիզիայի (որի հրամանատարն ինքը՝ գեներալ Սիլիկովն էր) 5-րդ եւ 6-րդ գնդերը, գնդապետ Բաղդասարովի հայկական 3-րդ հետեւակային բրիգադը, կամավորական եւ Իգդիրյան հետեւակային գնդերը, կամավորական եւ Զեյթունյան հեծյալ գնդերը, փոխգնդապետ Սիլինի սահմանապահ գումարտակը եւ չորս հրետանային մարտկոցները՝ գնդապետ Ասատուրովի հրամանատարությամբ:

Արարատյան հովիտը հյուսիսից՝ Բաշ-Ապարանի կողմից հակառակորդի հավանական հարվածներից պաշտպանվելու համար, որտեղ սկսեցին մոտենալ թուրքերի կովկասյան 9-րդ դիվիզիայի զորամասերը, գեներալ Սիլիկովը դուրս բերեց ջոկատ, որի կազմում էին գնդապետ Դոլուխանովի հայկական 6-րդ հրաձգային գունդը, գնդապետ Սալիկովի հայկական 2-րդ հեծյալ գունդը, փոխգնդապետ Կորոլկովի պարտիզանական հեծյալ գունդը եւ փոխգնդապետ Սիլինի սահմանապահ գումարտակը: Բաշ-Ապարանի ջոկատի հրամանատարությունը դրվեց Դրոյի վրա:

Գեներալ Սիլիկովը նախատեսել էր հակառակորդի հնարավոր հարվածը Արաքս գետի կողմից՝ Սարդարապատի ջոկատի ձախ թեւին: Այդ սահմանագծի պաշտպանությունը վստահվեց գնդապետ Սարիբեկովի հեծյալ գնդին՝ ուժեղացված հրետանային մարտկոցով եւ տեղի բնակիչների աշխարհազորային վաշտերով: Գեներալի հրամանով քանդվեցին մոտերքում եղած Արաքսի կամուրջները:

Ինչպես պլանավորված էր, մայիսի 22-ի առավոտյան Սարդարապատյան ջոկատը՝ գնդապետ Դանիել Բեկ-Փիրումովի հրամանատարությամբ, գնդապետ Պերեկրեստովի պարտիզանական հետեւակային գունդը, Իգդիրյան հետեւակային գունդը եւ զորային ա[illegible] հայկական 1-ին հատուկ հեծյալ գունդը սրընթաց գրոհեցին թշնամու վրա, ոչնչացրին նրա առաջապահ զորամասերը եւ օրվա վերջին ազատագրեցին Սարդարապատի կայարանը:

Սակայն գնդապետ Բեկ-Փիրումովի ջոկատի հետագա հարձակումը կանգնեցվեց թուրքերի համառ դիմադրությամբ, որոնք հասցրեցին պաշտպանության անցնել Արաքս կայարանի եւ Արաքսի ափերի սահմանագծում:

Համոզվելով, որ ճակատային հարվածները թշնամու զորքերին, որոնք հասցրել էին 440 բարձունքը եւ հրամանատարական թմբաշարը վեր ածել անմատչելի ամրոցի, արդյունք չեն տալիս, Սիլիկովը որոշեց, չդադարեցնելով մարտական գործողությունները ռազմաճակատի կենտրոնական մասում, հանգամանորեն նախապատրաստվել գրոհի թեւերից: Գրոհող զորամասերը ուժեղացվեցին խոշոր տրամաչափի մարտկոցներով: Զորամասերը համալրվեցին աշխարհազորի ջոկատներով: Սիլիկովը, գնդապետներ Դանիել եւ Պավել Բեկ-Փիրումյանները, որոնք հսկայական սեր ու հեղինակություն էին վայելում ռազմիկների մեջ, անցնում էին զորամասեր ու ստորաբաժանումներ, զրուցում առաջավոր գծի զինվորների եւ սպաների հետ: Այդ հայրենասիրական աշխատանքներին ձեռնամուխ եղան նաեւ Ս. Էջմիածնի հոգեւորականները, Գարեգին եպս Հովսեփյանի (հետագայում Կիլիկիո աթոռի կաթողիկոս) գլխավորությամբ:

Որոշվեց գլխավոր հարձակումը սկսել մայիսի 25-ին: Գեներալ Սիլիկովը հարձակումից առաջ հայրենասիրական կոչով դիմեց ժողովրդին:

«Հայեր, շտապեք ազատագրել հայրենիքը:

Եկել է ժամը, երբ յուրաքանչյուր հայ, մոռանալով իր անձնականը, հանուն մեծագույն գործի՝ հայրենիքի փրկության եւ իր կնոջ ու դուստրերի պատվի պաշտպանության, պետք է դիմի վերջին ջանքերին՝ հարվածելու թշնամուն»:

Գեներալը կոչ էր անում մինչեւ 50 տարեկան տղամարդկանց ելնել պաշտպանելու հայրենիքը: Նա հիշեցնում էր հայ կանանց, թե ինչպես էին 5-րդ դարում հայ կանայք ոգեւորում իրենց ամուսիններին Վարդան Մամիկոնյանի հերոսական ճակատամարտում:

Սարդարապատի անմիջական մասնակից Հովհաննես Բաղրամյանը իր մեմուարներում նշում է, որ «հայրենասիրական պրոպագանդայի ազդեցությամբ... ինչպես եւ գեներալ Սիլիկովի կոչի՝ Արարատյան հովտի բոլոր գյուղերից, Երեւան քաղաքից, Էջմիածնից ռազմաճակատի գծերն էին ձգվում աշխարհազորի ջոկատները»:

Բռնկվեց բացառիկ լարված ճակատամարտ, որը մայիսի 25-ի երեկոյան ավարտվեց թուրքական 36-րդ դիվիզիայի ձախթեւյան զորամասերի ջախջախումով: Այսպիսով, հայկական զորքերի փոխհամաձայնեցված երկու հարվածներով թուրքերը կրեցին վիթխարի կորուստներ եւ ստիպված թողեցին իրենց դիրքերը բարձունքներում: Մայիսի 25-ին, մութը ընկնելուն պես թուրքական 36-րդ դիվիզիայի զորամասերը սկսեցին շտապ նահանջել դեպի Ալեքսանդրապոլ: Դանիել Բեկ-Փիրումյանի առաջապահ զորամասերը լիովին նվաճեցին 440 բարձունքը եւ կից լեռնաշղթան, անցան հետապնդման: Գեներալ Սիլիկովը գնահատելով ընդհանուր իրադրությունը, ինչպես եւ իր ու հակառակորդի կորուստները, սկսեց պլանավորել հետագա գործողությունները Ալեքսանդրապոլի ուղղությամբ:

Ինչ վերաբերում է Բաշ-Ապարանյան ուղղությանը, թուրքական 9-րդ դիվիզիան հանդիպեց աշխարհազորի կամավորական ջոկատների վճռական դիմադրությանը, որոնք հուժկու հարվածներով կասեցրին հակառակորդի առաջխաղացումը Աշտարակի ուղղությամբ, այնուհետեւ կանոնավոր զորքերի հետ, համարձակ գրոհներով ազատագրեցին Բաշ-Ապարանը, հակառակորդին շպրտելով դեպի Սպիտակի լեռնանցքը: Դա հայկական ուժերի կարեւորագույն հաջողությունն էր, որի մեջ վճռական դեր խաղացին հայկական 6-րդ հրաձգային գնդի զինվորները եւ սպաները գնդապետ Դոլուխանովի հրամանատարությամբ:

Փոքր-ինչ վատ դասավորվեց իրադրությունը Ղարաքիլիսայի մոտ: Այստեղ թշնամու խոշոր ուժերը, օգտվելով Ալեքսանդրապոլից մեր զորքերի անկազմակերպ նահանջից, դեռեւս մայիսի 20-ին դուրս եկան Ղարաքիլիսայի հեռավոր մատույցները: Ինչպես նշում է մարշալ Բաղրամյանը, հայկական զորամասերի հիմնական ուժերը, որ գործում էին Ղարաքիլիսայի ուղղությամբ, գեներալ Նազարբեկովի գլխավորությամբ, հակառակորդին դիմադրություն ցույց չտալով ետ քաշվեցին Դիլիջանի շրջան: Միայն վերջապահ զորամասերի եւ աշխարհազորային ջոկատների գործողությունների շնորհիվ այդ ծանր օրերին հաջողվեց պահել Ղարաքիլիսան: Եվ երբ այստեղ հասան հայկական զորքերի հաղթանակի լուրերը Սարդարապատի եւ Բաշ-Ապարանի ճակատամարտերից, գեներալ Նազարբեկովը եւ նրա շտաբի պետ գեներալ Վիշինսկին մնացած զորքերով Դիլիջանից վերադարձան Ղարաքիլիսա: Այդ քաղաքի արվարձաններում մայիսի 24-28-ը տեղի էին ունենում համառ եւ դաժան մարտեր, որոնք պատմության մեջ մտան որպես Ղարաքիլիսայի նշանավոր ճակատամարտ, որի ընթացքում հայկական ուժերին հաջողվեց հակառակորդին հեռացնել քաղաքից 4-5 կմ:

Հ. Բաղրամյանը «Սարդարապատի հերոսները» աշխատության մեջ վերլուծելով հայկական զորքերի մարտական գործողությունները եւ հատկապես Կյազիմ-Բեյի դիվիզիայի ջախջախումը, ընդգծում է, որ այդ կարեւոր հաղթանակում հսկայական դեր խաղաց 5-րդ հայկական հրաձգային գունդը:

Մարշալը նշում է, որ գունդը կազմավորված էր ղարաբաղցիներից, եւ գտնվելով գնդի հրամանատարի հրամանատարական կետում՝ «տոգորվեցի մեծ հարգանքով Ղարաբաղի ռազմիկների նկատմամբ, նրանց արիության, անձնուրացության եւ անվեհերության համար»:

Այդ գնդի հարվածային վաշտի հրամանատարն էր պորուչիկ (ենթասպա) Մանասեր Հովհաննեսի Մանասերյանը: Նա թողել է շատ հետաքրքիր հիշողություններ, որտեղ նշված են Սարդարապատի ճակատամարտի ամենօրյա նկարագրությունները:

Ճակատամարտի 50-ամյակի առթիվ պորուչիկը պատրաստել էր իր հիշողությունները, բայց հաջողվեց հրատարակել միայն մի քանի հատված: Այնինչ պորուչիկի հիշողությունները մեծ հետաքրքրություն էին ներկայացնում, որովհետեւ նրանցում բացահայտված է Սարդարապատի ճակատամարտի «մարտական խոհանոցը»:

Հիշողությունների հեղինակին հաջողվել է ցույց տալ, որ բարձր հայրենասիրության գաղափարով համակված էին ոչ միայն հայ շարքային զինվորները եւ աշխարհազորայինները, սպաները եւ գեներալները, այլեւ ռուսները, հույները, եզդիները, որոնք կռվում էին հայկական զորամասերում:

Ինչպիսի՞ գնահատական է տվել մարշալ Բաղրամյանը Սարդարապատի հաղթանակին եւ նրա գլխավոր հերոս գեներալ Սիլիկովին.

«Պետք է խոստովանել, գրել է նա, որ ինձ՝ երիտասարդ եւ սակավափորձ սպայիս համար, Սարդարապատի ճակատամարտի ժամանակ գեներալ Սիլիկովի դրական հատկանիշները հայտնի էին միայն ընդհանուր գծերով: Այդ հրաշալի ռազմագետի արտասովոր ռազմական շնորհները եւ նրա մեծ մարտական ծառայությունները հայ ժողովրդի համար ահեղ 1918 թվականին, ինձ համար լիովին բացահայտվեցին միայն 60 տարի հետո, երբ ես աշխատում էի իմ հիշողությունների ձեռագրերի վրա: Դժվարին հետազոտական աշխատանքից հետո միայն, նոր լույսի ներքո պատկերացավ գեներալ Սիլիկովի պատմական դերը Սարդարապատի ճակատամարտում»: Մարշալը այդ ժամանակաշրջանի բոլոր հայ գեներալներից Սիլիկովին է համարել «ամենատաղանդավոր զորապետը»:

Խոսելով Սարդարապատի ճակատամարտի հաղթանակի մասին, մարշալը առաջին պլան է դնում հայ ռազմիկների բացառիկ հերոսությունը եւ անձնազոհությունը, որի շնորհիվ նրանց հաջողվեց պաշտպանել Արեւելյան Հայաստանի այդ տարածքը, որը հայկական պետականության հազարամյա պատմության զարգացման ընթացքում վեր է ածվել մեր հինավուրց քաղաքակրթության հավաքակետի եւ նշանաբանի, որտեղ համակենտրոնացվել են համազգային նյութական եւ բարոյական մշակույթի արժեքները: Արարատյան հովտի փրկությունը եւ նրանից արեւելք ընկած տարածքների պահպանումն անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծեցին հայկական պետականության վերստեղծման, հինավուրց ժողովրդի ազգային վերածննդի համար»:

ՎԻԿՏՈՐ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ,
Պատմական գիտությունների դոկտոր, գիտության վաստակավոր գործիչ, գվարդիայի պաշտոնաթող փոխգնդապետ

digitised by A.R.A.R.@

Միջազգային

ՍԱՀՄԱՆԱՊԱՀ

Իգոր Նիկիտին. «Այնպես ենք աշխատում, որ հերոսության կարիք չլինի»

Մայիսի 28-ը նաեւ Ռուսաստանի սահմանապահի օրն է: Այդ առթիվ «Ազգի» թղթակիցը փոքրիկ հարցազրույց ունեցավ ՌԴ Կովկասյան հատուկ ռազմական սահմանապահ օկրուգի «Հայաստան» զորախմբի Արտաշատի ջոկատի հրամանատար գնդապետ Իգոր Նիկիտինի հետ:

– Պարոն գնդապետ, դուք մեր թերթի ընթերցողների վաղեմի «ծանոթն» եք: Ընդունեք մեր խմբագրության եւ ընթերցողների ջերմագին շնորհավորանքները սահմանապահի տոնի առթիվ: Ի՞նչ ցուցանիշներով եք դիմավորում ձեր հիրավի փառապանծ 80-ամյակը:

– Սահմանապահ ծառայությունը Ռուսաստանում սկիզբ է առնում շատ հին ժամանակներից՝ Իլյա Մուրոմցու, Ալյոշա Պոպովիչի, Դոբրինյա Նիկիտիչի լեգենդական սխրանքներից: Ռուսական բիլինաների այս հերոսները մեր առաջին սահմանապահներն են: Այս տարի մենք նշում ենք 80-ամյակը անմիջականորեն այն կառույցի, որը ձեւավորվել է խորհրդային իշխանության տարիներին: 1918 թ. մայիսի 28-ին ժողկոմխորհի դեկրետով ստեղծվել են սահմանապահ զորքեր, որոնք իրենց կառուցվածքով ու ենթակարգային համակարգով գոյատեւում են արդեն 80 տարի: Մենք այսօր դուրս ենք եկել զարգացման ավելի բարձր մակարդակ, որովհետեւ ՌԴ նախագահ Բորիս Ելցինի հրամանագրով ստեղծվել է դաշնային սահմանապահ ծառայություն՝ դաշնային նախարարության իրավունքներով: Ինչպես ասում են՝ երգից բառերը դուրս չես գցի. եւ անձամբ ես ու բոլոր նրանք, ովքեր առնչություն ունեն սահմանապահ եղբայրության հետ, շնորհակալ ենք մեր ղեկավարներին այն բանի համար, որ նրանց բավարարեց եւ քաղաքական, եւ մարդկային իմաստությունը՝ սահմանապահի օրը, մայիսի 28-ը, անփոփոխ թողնելու համար: Նախագահի հրամանագրով սա մեր երկրում համաժողովրդական տոն է հայտարարված: Դա սահմանապահների բոլոր նախորդ ու ներկա սերունդների ծառայությունների գնահատման վկայությունն է, մեր հայրենիքի ու նրա ռազմավարական դաշնակիցների, տվյալ դեպքում Հայաստանի քաղաքական, ռազմական ու տնտեսական շահերի պաշտպանության գործում սահմանապահների վաստակի ճանաչման վկայությունը: Եթե խոսենք կոնկրետ մեր սահմանապահ ջոկատի մասին, ապա ես, իբրեւ ջոկատի պետ, որոշակի չափով բավարարված եմ այն ցուցանիշներից, որոնց հասել ենք 1998 թ. ընթացքում: Ունենք երեք «գերազանցիկ» ստորաբաժանում, որոնցից մեկն էլ մեր հպարտությունն է՝ ԽՍՀՄ հերոս Ալեքսանդր Կորյակովի անվան սահմանապահ ուղեկալը: Օգոստոսի 2-ին լրանում է շարքային Կորյակովի սխրանքի 50-ամյակը, որն այդ ուղեկալի հատվածում հերոսաբար մարտնչել է Թուրքիայից Հայաստան ներթափանցած զինված բանդայի դեմ: Մեզ մոտ կայուն միտում կա զինվորական կարգապահության բարձրացման ուղղությամբ, մյուս ցուցանիշներն էլ լավ են: Եվ դա ոչ միայն մեր այսօրվա սպայակազմի աշխատանքի արդյունքն է, այլեւ նախորդների, քանզի մենք մեր զինվորներին դաստիարակում ենք անցյալի փառապանծ ավանդույթների ոգով: Մեր բախտը բերել է, որ այսօր էլ մեզ հետ են փորձով իմաստացած վետերան-սահմանապահներ, որոնք 30-40 տարի ծառայում են Հայաստանի սահմանապահ ուղեկալներում: Կուզենայի նշել այդպիսիներից Աշոտ Մարտիրոսյանին, Սերգեյ Պողոսյանին, Իվան Դավիդյուկին եւ այլոց, որոնցից շատ բան ենք սովորում:

– Մի անգամ դուք ինձ ասել եք, թե «սահմանում կայուն լարվածություն է»: Հիմա՞ ինչպես է, տագնապելու բան չկա՞:

– Ուրախ եմ զեկուցելու, որ ոչինչ անբնական տեղի չի ունենում, տագնապելու բան իսկապես չկա: Ես մի անգամ ասել եմ, որ հերոսության դրսեւորման յուրաքանչյուր փաստ ինչ-որ մեկի ապաշնորհության, բացթողման, սխալի արդյունքն է: Շքանշաններն ու մեդալները լավ բան են, իհարկե, բայց եթե դրանց արժանանալու համար հարկ է լինում կյանքը վտանգի ենթարկելով ինչ-որ մեկի սխալն ուղղել, ապա դա վատ աշխատանքի վկայություն է: Ուստի ընդգծում եմ՝ մենք այնպես ենք աշխատում, որ հերոսության կարիք չլինի: Հայաստանի եւ Ռուսաստանի, իբրեւ դաշնակից պետությունների, ղեկավարներն ու համապատասխան ծառայություններն էլ իրենց հերթին անում են ամեն ինչ ԱՊՀ ընդհանուր սահմանի այս հատվածը անխոցելի պահելու համար: Օգտվելով առիթից, ուզում եմ ձեր թերթի միջոցով հատուկ այսօր սրտագին շնորհավորանքներ հղել նաեւ եղբայրական հայ ժողովրդին: Չէ՞ որ մայիսի 28-ը ոչ միայն մեր սահմանապահներիս տոնն է, այլեւ Սարդարապատի հերոսամարտի հաղթանակի եւ Հայաստանի առաջին հանրապետության ստեղծման 80-ամյակի օրն է: Շատ ուրախ եմ 80-ամյակների այս եռակի համընկնումից: Հավատում եմ, որ մենք միշտ այսպես թեւ-թեւի, եղբայրաբար տոնելու ենք նման շատ ու շատ գալիք տարեդարձներ:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Լարվածություն Արգենտինա-Իրան հարաբերություններում

Հայտարարելով, որ երկու հրեական կենտրոնների ռմբահարման բացահայտման գործում լուրջ առաջընթաց է արձանագրվել, Արգենտինայի կառավարությունը 8 իրանցու է ձերբակալել եւ Բուենոս Այրեսում Իրանի դեսպանատան 8 աշխատակիցներից 7-ին հրամայել է հեռանալ երկրից, հաղորդում է «Ինտերնեշընըլ հերալդ տրիբյուն» թերթն իր մայիսի 18-ի համարում:

Քաղաքական մեկնաբանների կարծիքով, հարաբերությունների խզումը Իրանի հետ օրերի հարց է, եւ ամերիկացի եւ հրեա հետախույզները ճիշտ էին, երբ տարիներ շարունակ պնդում էին, որ Թեհրանը ուղղակիորեն առնչություն է ունեցել 1992-ին Բուենոս Այրեսում հրեական դեսպանատան, ինչպես նաեւ 1994-ին քաղաքի հրեական համայնքի գլխավոր կենտրոն հանդիսացող արգենտինա-իսրայելական համատեղ ասոցիացիայի շենքի ռմբակոծությունների գործում: Երկու միջադեպերի հետեւանքով սպանվել էր 114 հոգի: Ըստ իրանյան հեռուստատեսային լուրերի, Արգենտինան Իրանից ետ է կանչել իր բոլոր դիվանագետներին, բացի գործերի հավատարմատարից: Երկու երկրները 1994-ից ի վեր կանչել էին իրենց դեսպաններին: Արգենտինայի արտգործնախարար Գուիդո դի Տելլան մայիսի 15-ին նշել է, որ «պոտենցիալ, բայց շատ նշանակալի վկայություններ» հուշել են կառավարությանը՝ առաջին հերթին ստորադասելու հարաբերություններն Իրանի հետ եւ մտածելու հետագայում էլ ավելի խիստ միջոցառումների մասին: Այս հայտարարությունը հետեւել է հետախուզության ֆեդերալ բյուրոյի (ՀՖԲ) տնօրեն Լյուիս Ֆրիի Արգենտինա կատարած այցին, որի ընթացքում նա նախագահ Կառլոս Մենեմի հետ քննարկել էր միջազգային ահաբեկչական գործողությունների եւ թմրանյութերի մաքսանենգության դեմ պայքարելու գործում համագործակցությունն ուժեղացնելու հարցը:

Ֆեդերալ դատավոր Խուան Խոսե Գալեանոն հայտնել է, թե վերջին օրերին վկայություններ է լսել, որ Իրանի դեսպանատան նախկին մշակութային հավատարմատար Մոհսեն Ռաբբանին կապ է ունեցել երկու ռմբակոծությունների հետ: Իրանցի մի շարք վկաներ դատավորին հայտնել են, որ դիվանագետն անձնագրեր է կեղծել եւ հրամայել ահաբեկիչներին կատարելու հարձակումները: Ռաբբանիին 10 ամիս առաջ հեռացրել են երկրից: «Հըզբոլլահի» մաս կազմող իսլամական Ջիհադ կազմակերպությունը ստանձնել էր հրեական կենտրոնի ռմբակոծման պատասխանատվությունը, բայց մինչեւ օրս անմիջական կապ ունեցողներից ոչ ոք չէր ձերբակալվել, բացի այն 4 արգենտինացի ոստիկաններից, որոնց մեղադրում են ահաբեկիչներին օժանդակելու մեջ: Արգենտինայի կառավարությունը մանրամասնություններ չի հրապարակել հետաքննությունների վերաբերյալ, սակայն թերթերը նշել են, որ Իրանի դեսպանատան հեռախոսային խոսակցությունների հետախուզությունը հաստատել է Ռաբբանիի միջնորդության մասին եղած լուրերը:

Իրանի կառավարությունը, ըստ ԻՌՆԱ լրատվական գործակալության հաղորդումների, որոշել է նվազեցնել տնտեսական հարաբերություններն Արգենտինայի հետ: Իրանը տարեկան 800 մլն դոլարի ապրանք է ներմուծում այդ երկրից՝ հիմնականում տավարի միս, ցորեն եւ ձեթ: Իրանի արտգործնախարարությունը զգուշացրել է Արգենտինային չտարվել սիոնիստական քարոզչությամբ:

ՇՐՋԱՆ

«Պաշտոնական Թբիլիսին կապ չունի պարտիզանների հետ»

ԱՊՀ երկրների նախագահների կողմից Մոսկվայում ստորագրված «Աբխազական փաստաթուղթը» որոշակիորեն սրեց իրավիճակը վրաց-աբխազական սահմանագոտում: Հիշեցնենք, որ բացառությամբ Բելառուսի, Մոլդովայի եւ Թուրքմենստանի նախագահների, մնացած ինը պետությունների ղեկավարները ստորագրել են մի փաստաթուղթ, որով «արտոնվում է» նախկինում Աբխազիայում բնակվող վրաց փախստականների վերադարձը հայրենիք: Նկատենք, որ մինչեւ 1992-ը Աբխազիայի բնակչության շուրջ 65 տոկոսը վրացիներ էին:

Փաստաթղթի ստորագրումը նաեւ հոգեբանական գործոն էր. հայտնի չափով լիցքավորեց վրացիներին՝ նրանց մղելով Աբխազիայի սահման: Սահմանագոտային անտառներում ստեղծվեցին պարտիզանական զորախմբեր, որոնց ներկայությունը ապակայունացնող ազդեցություն է ծնում: Պաշտոնական Թբիլիսին խոստովանեց, որ իրադրությունն իր կողմից լիովին չէ, որ կառավարելի է: Այլ տեղեկությունների համաձայն, այս գործողությունները ղեկավարվում եւ ծրագրվում են Վրաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության մարմինների կողմից: Մայիսի 24-ին արդեն հասկանալի էր, որ ինչ-ինչ չափերի հասնող հրազենային բախումներն անխուսափելի են: Հիշեցնենք, որ մայիսի 26-ին Վրաստանի Հանրապետության անկախության օրն էր: Ռազմական շքերթին պատրաստվող զրահամեքենաների մի զգալի մաս Թբիլիսիի փողոցներից ուղեւորվեց սահմանագիծ:

Իրավիճակը գնահատելու համար մենք Թբիլիսիում դիմեցինք «Public Relations Center»-ի գլխավոր տնօրեն եւ «Ազատություն» ռադիոկայանի վրացական ծառայության թղթակից Թամարա Չիկովանիին. «Պաշտոնական Թբիլիսին, իհարկե, կապ չունի պարտիզանական զորամասերի հետ: Միեւնույն ժամանակ, պաշտոնական Թբիլիսին գտնում է, որ ոչ ոք բարոյական իրավունք չունի բռնություն գործադրելու բազմահազար այն մարդկանց դեմ, որոնք ձգտում են վերադառնալ հայրենիք: Ինչ վերաբերում է զենքին, ապա այսօր, ինքներդ գիտեք, կարելի է գնել ամենուր, մասնավորապես սահմանը վերահսկող (աբխազական կողմից) ռուսաստանցիներից»:

Ա. Պ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Թուրքերը որսում են ամերիկացի եւ անգլիացի զբոսաշրջիկներին

ԼՈՆԴՈՆ, 27 ՄԱՅԻՍ, ՍՆԱՐԿ: Թուրքիայում ամերիկացի եւ բրիտանացի զբոսաշրջիկների որս է ծավալվել, գրում է Լոնդոնի «Independent» թերթը, հաղորդելով, որ թուրքական հատուկ ավազակախումբը որսում է ԱՄՆ եւ Միացյալ Թագավորության քաղաքացիներին՝ նրանց անձնագրերը ձեռք բերելու եւ վաճառելու նպատակով: Թերթի պնդմամբ, վերջին 10 տարիներին Թուրքիայում «անհետ կորել են» 174 բրիտանացի զբոսաշրջիկներ, որոնց անձնագրերը «մինչեւ օրս թուրք վտարանդիների ձեռքին են»: Ըստ «Independent»-ի, Լեյբորիստական կուսակցությունից բրիտանական խորհրդարանի անդամ Քեյզ Վազը մտադիր է բարձրացնել «Թուրքիայում բրիտանացիների որսի» հարցը եւ երկրի խորհրդարանին կոչ անել այդ կապակցությամբ համապատասխան վերաբերմունք դրսեւորել:

Երկրաշարժ Թուրքիայում

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մայիսի 27-ին, տեղական ժամանակով 11 անց 29 րոպեին Թուրքիայի տարածքում տեղի է ունեցել երկրաշարժ: Ըստ ՀՀ սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայությունից ստացված տվյալների, երկրաշարժի ուժգնությունն էպիկենտրոնում, որը գտնվում է Բաշկալե քաղաքից 10 կմ հյուսիս-արեւելք, կազմել է 5 բալ:

Լատվիայում ռուսների հանդեպ վերաբերմունքը փոխվել է

Լատվիայի խորհրդարանն օրերս նոր օրենք ընդունեց, որը դյուրացնում է բնակչության մեկ երրորդը կազմող ռուսների քաղաքացիություն ստանալու պայմանները: Երկուսուկես միլիոնանոց այդ փոքր երկրի 700 հազար հայրենազուրկ ռուսները, որոնցից շատերը դեռ վերջերս ստիպված էին մուրացկանությամբ զբաղվել, այսուհետեւ նվազ խոչընդոտներ հաղթահարելով կարող են դառնալ երկրի լիարժեք քաղաքացիներ: Այս փոփոխությունը պայմանավորված է ինչպես Մոսկվայի գործադրած տնտեսական ճնշումներով, այնպես էլ Եվրամիության հաստատած ժողովրդավարական չափանիշներով: Իսկ Լատվիան, ինչպես հայտնի է, ուզում է անպայման անդամակցել Եվրամիությանը:

Ռուսները, ուկրաինացիները, բելոռուսները, որոնք կեսդարյա խորհրդային իշխանության տարիներին Լատվիա էին տեղափոխվել այդ հանրապետության համեմատաբար բարձր կենսամակարդակի պատճառով, մինչեւ վերջերս Լատվիայի քաղաքացիություն ստանալու որեւէ հնարավորություն, փաստորեն, չունեին: Լատվիահպատակ դառնալու ճանապարհին առկա էին բազմաթիվ խոչընդոտներ. գործող օրենսդրությունը թեկնածուների թիվը սահմանափակում էր ըստ տարիքի, պահանջում լատիշերենի բանավոր ու գրավոր խոր իմացություն, որը չափազանց դժվար էր միայն ռուսական դպրոցներում սովորած անձանց համար: Բացի դրանից, պահանջվում էր երկրի սահմանադրության, օրենքների, քաղաքացու իրավունքների ու պարտականությունների, ինչպես նաեւ ազգային օրհներգի անթերի իմացություն:

Ներկայումս, երբ Լատվիայի ռուսալեզու բնակչության մեծամասնության խորհրդային հին անձնագրերի ժամկետը մոտենում է ավարտին, Ռիգայի իշխանությունները վերջապես մեղմացրել են Լատվիայի քաղաքացիություն ստանալու պայմանները: Այսպես, տարեց անձինք եւ հաշմանդամները կազատվեն լատիշերենի գրավոր քննություններից, իսկ 1991 թ. օգոստոսից հետո Լատվիայում ծնված հայրենազուրկներն ինքնաբերաբար երկրի քաղաքացիներ կդառնան 16 տարեկանում եւ այլն: «Էքսպրես» հանդեսը տեղեկացնում է, որ ներկայումս ռուս ուսուցիչները Լատվիայում լատիշերենի դասընթացներ են անցնում: Լատվիայի բնակչության «մոռացված» մեկ երրորդի հանդեպ վերաբերմունքի փոփոխմանը նպաստեց նաեւ այն հանգամանքը, որ անտանելի կենսապայմանների դեմ Ռիգայում ռուսալեզու բնակչության վերջին ցույցերի ճնշումից հետո Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը մասնավորապես որոշեց Լատվիայի նավահանգիստներով այլեւս նավթ եւ այլ ապրանքներ չտարանցել:

Պ. Ի.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Համազգային» մշակութային միության պատմությունից

1922-1923 թթ. Լոզանի միջազգային կոնֆերանսում կրած պարտությունը հիմնովին վերափոխեց արտաշխարհի հայության եւ մանավանդ՝ քաղաքական գործիչների պատկերացումներն ապագայի մասին: Տասնամյակների դիվանագիտական պայքարի պատմություն ունեցող Հայկական հարցը հանգեց իր տխուր վախճանին: Քաղաքական ճիգերի անարդյունավետությունն ակնհայտ էր: Ակնհայտ էր նաեւ հայ ժողովրդի հոգեւոր հարստությունները պահպանելու, մտավորականության նոր սերունդ դաստիարակելու անհրաժեշտությունը: Հայոց դպրոցների բացումը, հայ գրքի հրատարակչության հարցերը դարձան առաջնային: Հայ հասարակական մտքի լավագույն ներկայացուցիչները, գտնվելով տարբեր երկրներում, գրեթե միաժամանակ հանգեցին այս եզրակացությանը: Նշան Տեստեկյուլը, հեռավոր Ամերիկայում, 1923 թ. «Հայրենիք» օրաթերթում պարբերաբար անդրադառնալով հայ ժողովրդի մոտալուտ ապագայի հարցերին, գրում է, որ ուծացման վտանգի միակ հակամիջոցը դպրոցն էր, հայեցի կրթության կազմակերպումը: Նույն, 20-ական թթ. Փարիզի մի խումբ քաղաքական գործիչներ Ավետիս Ահարոնյանի գլխավորությամբ, ուրվագծեցին սփյուռքի քաղաքական նոր իրավիճակին համապատասխան կրթական համակար[illegible] մի ծրագիր, որը նպատակահարմար գտան իրականացնել արաբական երկրներում: Անհրաժեշտ էր հիմնել ճեմարան, որը կկատարեր Էջմիածնի Գեւորգյան, կամ Պոլսո Կեդրոնական վարժարանին համարժեք դեր: Ավելին, ճեմարանը պետք է դառնար ազգապահպանման ծավալուն ծրագրեր իրականացնող մշակութային նորաստեղծ կազմակերպության յուրօրինակ մի կենտրոն:

Դպրության նոր օջախի ստեղծման գաղափարը հոգեմոտ էր հատկապես Լեւոն Շանթին եւ Նիկոլ Աղբալյանին, որոնք Ալեքսանդրիայի Պողոսյան վարժարանի ուսուցումն արդեն իսկ փորձում էին վարել միջնակարգ դպրոցի մակարդակով:

Քաղաքական պայքարն, այսպիսով, տեղափոխվեց մշակույթի ոլորտ, որն իր կոնկրետ դրսեւորումը պետք է գտներ մի նոր համակարգի տեսքով: 1928 թ. մայիսի 28-ին, Կահիրեում կայացավ ապագա միության հիմնադիր ժողովը: «Հայ կրթական եւ հրատարակչական համազգային ընկերության», այդպես էր նորաստեղծ կազմակերպության անվանումը, նպատակն էր մեկից ավելի դպրոցների բացումը եւ հայ գրքի հրատարակչությունը, որպես գործունեության դաշտ ընդգրկելով ամբողջ գաղթաշխարհը: Միայն մեկ ճեմարանի հիմնումն այս պարագայում ընկալվեց որպես գործունեության սկիզբ:

Հայ ճեմարանը որոշվեց հիմնադրել Բեյրութում, որն օժտված էր մշակութային գործունեության լայն հնարավորություններով: Ուսուցման գործի ղեկավարությունն ստանձնեցին հայ գրականության եւ մանկավարժության երեք նվիրյալներ Լեւոն Շանթը, Նիկոլ Աղբալյանը եւ Համո Օհանջանյանը: Դպրոցում անմիջապես ստեղծվեց ուսուցիչների եւ աշակերտների փոխըմբռնման, ազատ համագործակցության մթնոլորտ, որը, սակայն, չանցավ որոշակի սահմաններից: Լեւոն Շանթն իր անձնական օրինակով իսկ մատաղ սերնդի համար բացառիկ աշխատասիրության եւ կարգապահության օրինակ էր: Նա ուներ եվրոպական դաստիարակություն ստացած զտարյուն հայ մտավորականի նկարագիր, եւ Շանթի աշակերտները ոչ միայն գիտելիքների, այլեւ իրենց մարդկային հատկանիշների համար մեծապես պարտական են իրենց ուսուցչին:

Առանց համապատասխան դասագրքերի, ճեմարանն ի զորու չէր լինի կրթության նոր ուղիներ բացել հայ դպրոցական կյանքում: Մի խնդիր, որը հիմնականում իրականացավ Լեւոն Շանթի եւ Գասպար Իփեկյանի ջանքերով:

Ճեմարանի կայացմանը, դասախոսներից բացի, մասնակցում էին իրենք իսկ՝ ուսանողները: 1936 թ. հունվարի 5-ին, առաջին շրջանավարտները՝ թվով ութ հոգի, հիմնեցին «Հայ ճեմարանի շրջանավարտների միությունը», որը կոչված էր օժանդակելու «Համազգայինի» բոլոր ձեռնարկումներին: Ստեղծվեց նաեւ սեփական տպագիր օրգան՝ պարբերականի տեսքով: Լույս տեսնելով տարեկան վեց անգամ, պարբերագիրքը, որն անվանվեց «Ակոս», պետք է հրատարակեր սփյուռքի ինչպես ճանաչված, այնպես էլ՝ սկսնակ հեղինակների գործեր: Ճեմարանի դասախոսները, լինելով հայ գրականության հեղինակավոր դեմքեր, ամեն կերպ աջակցեցին «Միության» նախաձեռնությանը: Լեւոն Շանթն «Ակոսին» հանձնեց իր «Հոգիները ծարավի» վեպը, Նիկոլ Աղբալյանն, իր իսկ առաջարկով, պարտավորվեց հանդես գալ քննադատական, կամ բանասիրական հոդվածներով, Գ. Գյուզալյանը հրատարակության հանձնեց իր «Ուրարտուի պատմություն» աշխատությունը, նրանց միացան Կ. Սասունին, Գ. Իփեկյանը, Ե. Տարոնյանը, Մ. Իշխանը եւ ուրիշներ:

Բեյրութի Հայ ճեմարանը հիմնադրման իսկ օրից իր գոյությունը պահպանեց լոկ ժողովրդական միջոցների, առանձին անհատների նվիրատվությունների շնորհիվ: Աշխարհի բոլոր ծայրերից ԱՄՆ-ից, Մեծ Բրիտանիայից, Լատինական Ամերիկայից ճեմարանն ստանում էր պատկառելի գումարներ: Նվիրատուների թվում էին նաեւ Փալանջյան քույրերը, որոնք, ի հիշատակ իրենց եղբոր՝ Նշան Փալանջյանի, ճեմարանին հատկացրեցին 20 000 ֆունտ ստեռլինգ: Այս գումարով կառուցված ճեմարանի մասնաշենքին դրոշմվեց Նշան Փալանջյանի անունը:

«Նշան Փալանջյան» ճեմարանը կրթօջախ էր ամբողջ սփյուռքահայության համար: Ճեմարանն, իր հերթին, մասնաճյուղեր ստեղծեց ամենատարբեր գաղթօջախներում՝ ծավալելով մշակութային բեղուն գործունեություն: Հրատարակվեցին դասագրքեր եւ գրական երկեր, մանկապատանեկան մատենաշար, զարկ տրվեց թատերական շարժմանը, ամենայն աջակցություն էր ցուցաբերվում հայ արվեստագետներին՝ ապահովելով ազգային արժեքների կարեւորությունը աճող սերնդի գիտակցության մեջ: Կրթվեց եւ դաստիարակվեց ճեմարանական ամբողջ մի սերունդ, որի լավագույն ներկայացուցիչներն ակնառու տեղ գրավեցին գրականության, մանկավարժության, մշակույթի եւ գիտության ասպարեզներում աշխարհի ամենատարբեր գաղթօջախներում:

Լեւոն Շանթը Գասպար Իփեկյանի հետ

Լեւոն Շանթի եւ մանավանդ Գասպար Իփեկյանի նման թատերական գործիչների ներկայությունն անխուսափելիորեն պետք է հանգեցներ նաեւ թատերական շարժման սկզբնավորմանը՝ նախ ճեմարանի ներսում, հետագայում ընդգրկելով բեյրութահայ համայնքը: Այդպիսին էր Գասպար Իփեկյանի խառնվածքը: Ստեղծագործական իր բեղուն գործունեության ընթացքում լինելով տարբեր երկրներում, նա առնվազն դրանցից երեքում՝ Եգիպտոսում, Իրանում եւ Լիբանանում դարձավ հայ թատերական շարժման կազմավորման մասնակիցը, յուրօրինակ լիցք հաղորդելով դրան: Իփեկյանը նաեւ ակտիվ քաղաքական գործիչ էր, վարել է մի շարք կարեւոր պետական պաշտոններ: Սերվելով թատերական ընտանիքից, նա եղբայրն է ճանաչված բեմադրիչ Արմեն Արմենյանի, մյուս եղբոր Գեւորգ Իփեկյանի հետ Գասպար Իփեկյանն իր թատերական գործունեությունն սկսեց Եգիպտոսում: 30-ական թվականներին հայտնվելով Բեյրութում իբրեւ «Համազգայինի» հրատարակչական գործի կազմակերպիչ եւ տնօրեն, թատերական կյանքից գրեթե զուրկ այս քաղաքում Իփեկյանը ծավալեց բեղուն գործունեություն: Ճակատագրի բերումով Գասպար Իփեկյանը հանդիպեց Լեւոն Շանթին, որի հանդեպ խորին հարգանք եւ համակրանք էր տածում դեռեւս երիտասարդական տարիներից: 1913 թ. լինելով Թիֆլիսում, նա ականատեսը դարձավ իր եղբոր՝ Արմեն Արմենյանի բեմադրած «Հին աստվածների» նշանավոր ներկայացմանը, որը դարձավ դարասկզբի հայ թատերական կյանքի կարեւոր իրադարձություններից մեկը: Տասը տարի անց՝ 1923-ին, Գասպար Իփեկյանը նույն թատերախաղը բեմադրեց Ալեքսանդրիայում, որը նույնպես անհետեւանք չանցավ Եգիպտոսի հայ թատրոնի համար: Այսպիսով, Լեւոն Շանթը, իբրեւ թատերագիր, թե՝ Հայաստանում, եւ թե՝ սփյուռքում հայտնի դարձավ երկու բեմադրիչների՝ եղբայրներ Արմեն Արմենյանի եւ Գասպար Իփեկյանի շնորհիվ: Լեւոն Շանթի ներկայությունը Բեյրութում, համատեղ աշխատանքը նրա հետ, չէր կարող չմղել արվեստագետին բեմադրելու նրա մյուս գործերը նույնպես: 1931 թ. ասպարեզ իջավ Շանթի եւս մեկ թատերախաղ՝ «Օշին Պայլը», որը դարձավ Գասպար Իփեկյանի ղեկավարությամբ Հայ ճեմարանում կազմակերպած թատերական խմբակի առաջին բեմադրությունը: 1941 թ. «Նշան Փալանջյան» ճեմարանի թատերական խմբակի հիման վրա ստեղծվեց «Համազգայինի» Թատերական միությունը», որը հետագայում դարձավ թատրոնի նորագույն պահանջներին, ժամանակակից արվեստին հետեւող մի թատերախումբ: Սա մի խումբ էր, որը տասնյակ տարիներ շարունակ, երբ արդեն կրում էր իր հիմնադրի «Գասպար Իփեկյան» անունը, դարձավ առաջատարը սփյուռքում, ճանաչվեց իբրեւ Լիբանանի թատերական դպրոցի հեղինակավոր ներկայացուցիչներից մեկը, իսկ թատերախմբի հաջորդ ղեկավարը՝ Ժորժ Սարգսյանն արժանացավ կառավարական բարձր պարգեւի՝ Մայրիների Ազգային կարգի ասպետի շքանշանի, իբրեւ գնահատանք «Լիբանանում թատրոնի տարածման եւ արվեստի մակարդակի բարձրացման»:

Եթե Բեյրութի հայ համայնքն ունեցավ ավանդույթներով հարուստ թատրոնի պատմություն, իրենց գործին նվիրված բարձրակարգ թատերական գործիչներ (Պերճ Ֆազլյան, Ժորժ Սարգսյան, Վարուժան Խտշյան), ապա հիմնականում պարտական է Գասպար Իփեկյանին: Մինչդեռ ինքը, Գասպար Իփեկյանը, լինելով չափազանց համեստ մի անձնավորություն, իր այս հսկայածավալ գործը դիտում էր իբրեւ «Համազգայինի» գաղափարների եւ ծրագրերի իրականացում, Հայ ճեմարանի հանդեպ ունեցած պարտականությունների շարունակություն:

«Համազգայինի» «Նշան Փալանջյան» ճեմարանն, այսպիսով, մշակութային այս հզոր կազմակերպության հիմնադրույթների իրականացողն էր: Միության առաքելությանը մնալով հավատարիմ, իր գոյության տասնյակ տարիների ընթացքում մտավորականների ամբողջ մի սերունդ դաստիարակելուց բացի, այն դարձավ հայապահպանման յուրօրինակ մի կենտրոն, մեկ անգամ եւս հաստատելով այն իրողությունը, որ դպրոցը, եկեղեցու կողքին, հայ ժողովրդի համար եղել եւ մնում է իբրեւ գոյատեւման հիմնական գրավական:

ԱՆԱՀԻՏ ՕԹՅԱՆ
Արվեստագիտության թեկնածու

ԵՐԵՎԱՆ

«Կարիերա-98»

AIESEC-ը նախապաշարմունքների դեմ

Օրերս կինոյի տանը հավաքվել էին երեւանի բուհերի շուրջ 1500 բարձր կուրսեցիներ: Նրանք այս տարի կամ մեկ տարի հետո ավարտելու են իրենց ուսումը եւ պիտի անցնեն աշխատանքի: Բոլորիս հայտնի է աշխատանքի տեղավորման վերաբերյալ Հայաստանում տարածված ձեւերից մեկը, որը նույնիսկ ունի իր հատուկ հապավումը՝ ԽԾԲ (խնամի-ծանոթ-բարեկամ): AIESEC կազմակերպության նախաձեռնությամբ անցկացված «Կարիերա 98» ակցիան ըստ էության անմիջական հանդիպում էր գործատու մի շարք կազմակերպությունների (Արմենիա միդլենդ բանկ, ԿԲ, Գյուղացիական փոխօգնության բանկ, Ռադիո-Բուրգ) եւ աշխատանք փնտրողների միջեւ: Կազմակերպություններից յուրաքանչյուրը ներկայացրեց աշխատանքի իր պայմանները, պահանջները, աշխատանքային կարիերայի հեռանկարները: Ընդ որում, առաջնային համարվեց ոչ այնքան պրոֆեսիոնալ մակարդակը, որքան աշխատելու պատրաստակամությունը, սեփական նախաձեռնություն ցուցաբերելու ունակությունը: Բոլոր մասնակիցները լրացրեցին հարցաթերթիկներ, որոնք այնուհետեւ հանձնվեցին համապատասխան կազմակերպությունների ներկայացուցիչներին: Այդ հարցաթերթիկների տվյալները այնուհետեւ պիտի համալրվեն մեկ համակարգչային դիսկետի վրա եւ հանձնվեն մասնակից կազմակերպություններին՝ իբրեւ տվյալների բանկ: Ոչ մասնակից կազմակերպություններն այդ դիսկետը ձեռք բերելու համար ստիպված կլինեն գնել այն: Իր ելույթում AIESEC-ի նախագահ Արսեն Հովհաննիսյանը հույս հայտնեց, որ հաջորդ անգամ շատ ավելի մեծ թվով ֆիրմաներ եւ կազմակերպություններ կմասնակցեն այս ակցիային:

Ասում են, թե Հայաստանում չկան մասնագետներ, ասում են նաեւ, թե աշխատանք չկա...

ԻՆՆԱ ՇԱԲՈՅԱՆ

Համակարգչում նյութ հայկական մատյանների մասին

ԼԵՅԴԵՆ. ՆԻԴԵՌԼԱՆԴՆԵՐ: Վերջերս Լեյդենի եւ երեւանյան գիտնականների մի խումբ ավարտեց հայկական մատյանների մասին նյութը համակարգիչ մտցնելու աշխատանքները:

«Հայկական մատյանները մատչելի» ծրագիրը գրանտ է ստացել եւ սկսել է իրականացվել 1995 թ.-ից: Իրականացմանը մասնակցում էին Մատենադարանը, Երեւանի լեզվի ինստիտուտը, Աարուսի համալսարանը (պրոֆեսոր՝ Լեման) եւ Լեյդենի համալսարանը (պրոֆեսոր՝ Վեյթենբերգ, որը կոորդինացնում է աշխատանքները): Ծրագրի նպատակն էր հայկական մատյանները մտցնել համակարգչային ցանց, նյութը կազմակերպել ժամանակագրական կարգով եւ որոշ գիտական ուսումնասիրություններ անել «13-րդ դարի հայկական մատյանները» թեմայով:

1995-97 թթ. համակարգիչ էր մտցվել հայկական մատյանների ուսումնասիրությանը վերաբերող, Մատենադարանում տպագրված ամբողջ նյութը: Նյութը անդրադառնում էր 5-17-րդ դդ. մատյաններին, բացառությամբ 16-րդ դարի եւ 17-րդ դարի երկրորդ կեսի: Նյութը նաեւ անունների եւ թեմաների ցանկ էր պարունակում:

Այժմ նյութում ճշգրտումներ ու ավելացումներ են արվում՝ հիմնված Մատենադարանի (պրոֆ՝ Մաթեւոսյան) երկար տարիներ հավաքած փաստերի վրա: Այդպիսով այժմ համակարգչային հավաքածուում գերազանցում է տպագիր տարբերակը:

Ուսումնասիրությունների համար անհրաժեշտ լրացուցիչ լեզվական եւ բառային նյութը՝ Պետրոսյանի հայերեն-անգլերեն բառարանը, «Բառգիրք հայոց»-ը, միջին հայերենի բառապաշարային նյութը եւ այլն, դեռեւս չի կանոնակարգված:

Նյութը շուտով կդրվի ծրագրի չորս մասնակիցների տրամադրության տակ: Լեյդենում այն կմտցվի ընդարձակ բառարանագրական ծրագրի մեջ եւ կզետեղվի Ինտերնետի 1998 թ. ծրագրում: 98-ի աշնանը հավանաբար այն ամբողջությամբ հասու կլինի գիտնականներին:

«ԱՐՄԻՆԻԸՆ ՄԻՐՈՐ ՍՓԵՔԹԵՅԹՈՐ»
Պատրաստեց Ռ. [illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հավաքականները նախապատրաստվում են

Ֆրանսիայում կայանալիք աշխարհի 16-րդ առաջնության մեկնարկին երկու շաբաթ է մնացել։ «Ֆրանսիա-98» մրցաշարի բոլոր 32 հավաքականների համար այժմ չափազանց կարեւոր շրջան է։ Մարզիչները ճշգրտում են թիմերի կազմերը, վերջին ուղղումները մտցնում իրենց խաղում։ Շատ կարեւոր են այս փուլում անցկացվող ստուգողական հանդիպումները։ Դրանցից մի քանիսի մասին ստորեւ համառոտ։

Արգենտինա-ՀԱՀ 2-0

Ֆրանսիա մեկնելուց առաջ իր երկրում վերջին ստուգողական հանդիպումն անցկացրեց «Ֆրանսիա-98»-ի ֆավորիտներից մեկը՝ Արգենտինայի հավաքականը։ Նա արժանի մրցակից էր ընտրել ի դեմս աշխարհի առաջնության մեկ այլ մասնակցի՝ Հարավաֆրիկյան Հանրապետության թիմի։ Իրոք, Ռիվեր Պլեյտում անցկացված հանդիպման առաջին խաղակեսում աֆրիկացի ֆուտբոլիստների հնարավորությունները բավականին գերադասելի էին։ Նրանք մրցակցի դարպասը գրավելու մի քանի լավ հնարավորություններ ունեցան, սակայն չկարողացան օգտագործել դրանք։ Երկրորդ խաղակեսն սկսվեց արգենտինացիների գրոհներով, եւ 49-րդ րոպեին Բատիստուտան գլխի գեղեցիկ հարվածով գրավեց ՀԱՀ-ի հավաքականի դարպասը։ Սա Գաբրիել Բատիստուտայի 5-րդ գոլն է հավաքականի վերջին 3 խաղերի ընթացքում։ Խաղավարտից 1 րոպե առաջ Կլաուդիո Լոպեսը կրկնապատկեց խաղի հաշիվը։

Գնդակի համար պայքարում են Դիեգո Սիմեոնեն (Արգենտինա) եւ Հելման Մկելելեն (ՀԱՀ)

Չիլի-Ուրուգվայ՝ 2-2

Դաշտի տերերի առաջատար ֆուտբոլիստներ Իվան Սամորանոյի եւ Մարսելո Սալասի դիպուկ հարվածներից հետո առաջին խաղակեսը շահում էին 2-0 հաշվով։ Սակայն 2-րդ կեսում աշխարհի առաջնության ուղեգիր չնվաճած ուրուգվայցիները, թեեւ 10 հոգով էին մնացել, կարողացան հավասարեցնել հաշիվը։ Ինչպես խաղից հետո Սամորանոն ասաց. «Լավ է, որ նման ձախողություն հիմա տեղի ունեցավ, եւ ոչ թե աշխարհի առաջնությունում»։

Կոլումբիա-Շոտլանդիա՝ 2-2

ԱՄՆ-ի Իստ Ռութերֆորդում անցկացված այս խաղն անցավ հետաքրքիր պայքարում եւ ավարտվեց մարտական ոչ-ոքիով։ Գոլերը խփեցին կոլումբիացիներ Վալդերրաման եւ Ռինկոնը, շոտլանդացիներ Քոլինզն ու Բեռլին։ Թերեւս, աշխարհի առաջնությանը նախապատրաստվող այս թիմերի մարզիչները պետք է գոհ լինեն իրենց ֆուտբոլիստների խաղից։

ԱՄՆ-Քուվեյթ՝ 2-0

Ամերիկացիները լուրջ խնդիրներ չունեցան այս խաղում։ Նրանք հեշտությամբ առավելության հասան մրցակցի նկատմամբ, իսկ գոլերը խփեցին Ստյուարտը եւ Ռամոսը։ Սակայն ԱՄՆ-ի հավաքականի մարզիչ Սթիվ Սեմփսոնը դժգոհ մնաց իր սաների խաղից, հատկապես նրանով, որ գոլային պահերը վատ օգտագործվեցին։

Իրան-«Ինտեր»՝ 4-1

Իտալական մեկ այլ թիմից՝ «Ռոմայից» 1-7 հաշվով կրած պարտությունից հետո, որին հաջորդեց խորվաթ մարզիկ Տոմիսլավ Իվիչին ազատելը, դժվար էր սպասել, որ Իրանի հավաքականը այդքան շուտ կթափվի։ Ճիշտ է, «Ինտերը» բավական թուլացած կազմով խաղաց։ Ինչպես նշեց Իրանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի փոխնախագահ Աբաս Թորաբյանը, «Նոր մարզիչ Ջալալ Թալեբին մեծ անուն չունի, բայց հասկանում է ֆուտբոլիստների հոգեբանությունը»։

Չեզարե Մալդինին անվանում է կազմը

Ինչպես եւ խոստացել էր, Իտալիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Չեզարե Մալդինին հրապարակեց Ֆրանսիա մեկնող ֆուտբոլիստների անունները։ Հայտնի է, որ այս երկրի հավաքականի կազմում տեղ գրավելու համար մրցակցությունը հատկապես սուր է հարձակվողների շրջանում։ Այդուհանդերձ, ի զարմանս շատերի, Մալդինին հավաքական չի վերցրել առաջին գծի այնպիսի ճանաչված խաղացողների, ինչպիսիք են Ջանֆրանկո Զոլան եւ Պիեռլուիջի Կազիրագին։ Կասկածի տակ է Ալեսսանդրո դել Պիերոյի հարցը։ Բանն այն է, որ «Յուվենտուսի» այս ֆուտբոլիստը Չեմպիոնների լիգայի եզրափակիչ խաղում վնասվածք է ստացել։ Տեւական ընդմիջումից հետո, կրկին գլխավոր թիմի կազմում է 1993 թվականի Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ Ռոբերտո Բաջոն։ Վերջինս Իտալիայի առաջնությունում բավականին հաջող ելույթ ունեցավ՝ ցույց տալով իր երբեմնի բարձրակարգ խաղը։ Չեզարե Մալդինին նորից է հավաքականում ընդգրկել Ջուզեպպե Բերգոմին։ Նա թիմի ամենատարեց եւ ամենահին խաղացողն է։ Բերգոմին 1982 թ. Իտալիայի հավաքականի կազմում նվաճել է աշխարհի չեմպիոնի կոչումը։ Այն ժամանակ նա ընդամենը 18 տարեկան էր։

Ռումինացիների դժվարությունները

Բավականին դժվարին ֆինանսական խնդիրներ ունի Ռումինիայի հավաքականը։ Երկրի ֆուտբոլի ֆեդերացիան ընդամենը 200 հազար դոլար ունի եւ թիմն աշխարհի առաջնություն ուղարկելու համար պակասում է 700 հազար դոլար։ Ֆեդերացիան հույս ունի, որ կօգնեն հովանավորները, այդ թվում նաեւ Արտաքբանկը, որի տնօրենը մոլի ֆուտբոլասեր է։

ԹԵՆԻՍ

Ռոլան Գարոսի անակնկալները

«Մեծ սաղավարտի» 4 խոշոր մրցախաղերից 2-րդում՝ Ֆրանսիայի բաց առաջնությունում անցկացվում են առաջին փուլի խաղերը։

Սակայն մասնագետները շարունակում են քննարկել նախկինում աշխարհի թիվ 1 ռակետ Անդրե Աղասիի պարտությունը Մարատ Սաֆինից։ Ռուսաստանցի այս 18-ամյա թենիսիստը լավագույնների նույնիսկ առաջին հարյուրյակում տեղ չի գրավում, իսկ Աղասին անցյալ տարվա նահանջից հետո այժմ համաշխարհային դասակարգման ցուցակում 20-րդ տեղն է զբաղեցնում։ Հետաքրքիր է, որ այս երկու թենիսիստների Դեյվիսի գավաթի խաղարկությունում մի քանի ամիս առաջ անցկացված հանդիպումը ծանր պայքարից հետո շահեց Աղասին։ Ռոլան Գարոսի մրցաշարից առաջ հանրահայտ թենիսիստ Ջոն Մակէնրոյը, որն այժմ հեռուստամեկնաբան է, նշեց, որ Անդրեն ճիշտ ուղիով է ընթանում։

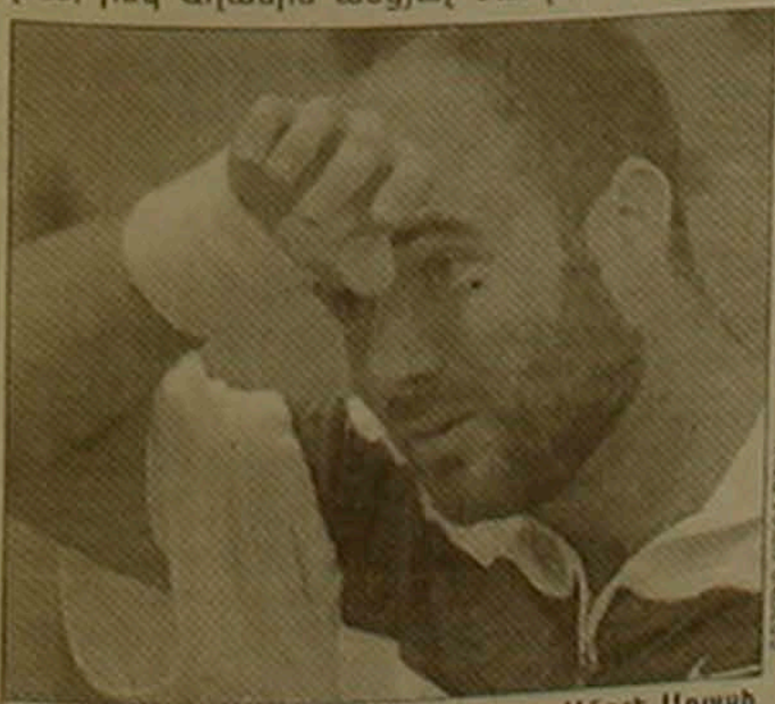

Անդրե Աղասի

Սակայն Մակէնրոյն ավելացրեց, որ նրա հնարավորություններն ավելի բարձր էին 5-6 տարի առաջ։ Աղասի-Սաֆին մրցախաղը 3 ժամ 11 րոպե տեւած պայքարից հետո ավարտվեց երիտասարդ թենիսիստի հաղթանակով։

Այժմ Սաֆինը պետք է հանդիպի Ֆրանսիայի բաց առաջնության անցյալ տարվա հաղթող, բրազիլացի Գուստավո Կուերտենի հետ։ Վերջինս մեկնարկային խաղում հեշտությամբ հաղթեց ֆրանսիացի Շառլ Օպրեին՝ 6-0, 6-2, 6-2։

Մարտինա Հինգիսը

Անհաջողությունները շարունակում են հետապնդել աշխարհի թիվ 2 ռակետ Պետր Կորդային (Չեխիա)։ Նա միանգամայն անսպասելիորեն պարտություն կրեց համաշխարհային ռեյտինգ-ցուցակի 211-րդ խաղացող, արգենտինացի Զաբալետայից։

ԼՈՒՐԵՐ

Կմասնակցեն Եվրոպայի գավաթի խաղարկությանը

Հայաստանի թեթեւ աթլետիկայի հավաքականը երեկ մեկնեց Մակեդոնիա։ Մայիսի 29-ից հունիսի 4-ը մեր մարզիկները ուսումնամարզական հավաք կանցկացնեն այս երկրում։ Իսկ արդեն հունիսի 5-8-ը նրանք կմասնակցեն Հարավսլավիայի մայրաքաղաք Բելգրադում տեղի ունենալիք Եվրոպայի գավաթի խաղարկության մրցումներին։ Այդ հեղինակավոր մրցումներում Հայաստանը կներկայացնեն 26 թեթեւատլետներ։ Մեր մասնագետները որոշակի սպասելիքներ ունեն Արմեն Մարտիրոսյանից (հեռացատկ, եռացատկ), Շիրակ Պողոսյանից (արագավազք), Սեյրան Իլյազյանից (միջին տարածության վազք)։

Առջեւում ուսանող մարզուհիներն են

Երեւանում անցկացվեցին վոլեյբոլի Հայաստանի կանանց առաջնության առաջին փուլի հանդիպումները։ Հատկապես հաջող հանդես եկավ Երեւանի թիվ 1 բժշկական ուսումնարանի թիմը, որը հաղթեց բոլոր 4 խաղերում եւ գլխավորում է առաջնությունը։ Առաջին փուլի խաղերից հետո մյուս թիմերը աղյուսակում տեղեր գրավեցին հետեւյալ հաջորդականությամբ՝ 2. ՖԻՄԱ, 3. ք. Արթիկ, 4. Արցախ, 5. ՀՀ երիտասարդական հավաքական։ Մայիսի 29-31-ը հանրապետական առաջնության անդրանիկ փուլի հանդիպումները կանցկացնեն նաեւ տղամարդկանց թիմերը։ Այդ խաղերը տեղի կունենան Երեւանի խուլ-համրերի մշակույթի տան մարզադահլիճում։

Թիմայինում՝ երկրորդ տեղ

Սպորտային պարերի «Կովկասի գավաթի» խաղարկությունում, որն անցկացվեց Թբիլիսիում, հանդես եկան 12 թիմերի ներկայացուցիչներ։ Ինչպես եւ սպասվում էր, թիմային հաշվարկում հաղթեց Վրաստանի հավաքականը։ Երկրորդ տեղը, լարված պայքարից հետո, գրավեցին Հայաստանի մարզիկները։ Մեր հանրապետության ներկայացուցիչներից առավել հաջող հանդես եկավ Ջուլիետա Մարտիրոսյան-Էդգար Գումրոյան զույգը («Մաքադոր» ակումբ), որը 16-ից բարձր տարիքային խմբում լատինաամերիկյան եւ եվրոպական պարերի կատարումից հետո գրավեց երկրորդ տեղը։ Մինչեւ 12 տարեկանների մրցապայքարում Նարինե Եգորյանը եւ Արթուր Վարդանյանը («Ստիլ» ակումբ) 4-րդ տեղը գրավեցին, 12-ից բարձր տարիքի մասնակիցների մրցումներում Աննա Թովմասյանը եւ Հայկ Բալանյանը («Գլորիա»)՝ 6-րդ տեղը։

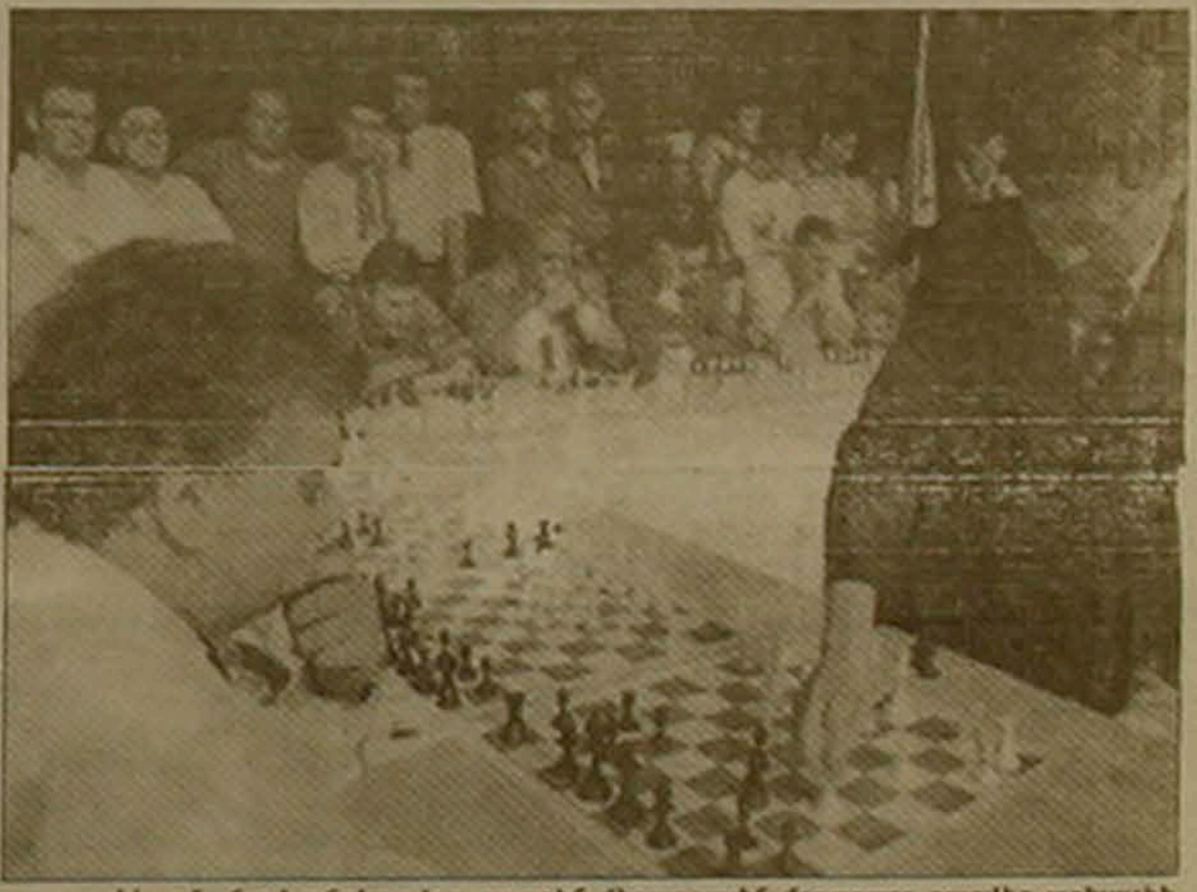

Լիբանանում անցկացվող առաջին միջազգային մրցաշարը բացվեց աշխարհի չեմպիոն Անատոլի Կարպովի միաժամանակյա խաղաշարով, որտեղ նա հանդիպեց 30 մրցակիցների հետ

ՀԵԾԱՆՎԱՅԻՆ ՍՊՈՐՏ

Հայ պատանիների խոշոր հաջողությունը

Թբիլիսիում անցկացվեց արագավազքի աշխարհի չեմպիոն, ԽՍՀՄ-ի բազմակի չեմպիոն, օլիմպիական խաղերի մրցանակակիր, 1965 թվականի աշխարհի լավագույն հեծանվորդ ճանաչված Օմարի Փխակաձեի 2-րդ հուշամրցաշարը, որտեղ հանդես էին գալիս 1980-83 թթ. ծնված մարզիկներ։ Մրցումներին առաջին անգամ մասնակցեցին Հայաստանի 7 ներկայացուցիչներ, որոնք բոլորն էլ «Հայաստան» մարզական միության սաներ են։

Մեր պատանի հեծանվորդները շատ հաջող ելույթ ունեցան Թբիլիսիի հեծանվահրապարակում։ Արման Ավետիսյանը հաղթեց երեք մրցաձեւերում՝ 200 մ ընթացքից, 500 մ տեղից եւ 3 կմ հետապնդումով հեծանվավազքում։ Վերջին երկու մրցաձեւերում երկրորդ մրցանակակիրները նույնպես երեւանցի մարզիկներ են՝ համապատասխանաբար Վաչե Խաչատրյանը եւ Վիկտոր Ավետիսյանը։ Արման Ավետիսյանին հանձնվեց մրցաշարի գլխավոր մրցանակը։ Խմբային 40 շրջանով մրցավազքում ուժեղագույնը Տիգրան Կորկոսյանն էր։ Այս մրցաձեւում Վիկտոր Ավետիսյանը գրավեց երրորդ տեղը։

Մայիսի 29-31-ը Երեւանի «Հայաստան» ՄՄ հեծանվահրապարակում կանցկացվի Մարտական խաչի առաջին աստիճանի շքանշանակիր, զոհված ազատամարտիկ Սամվել Գեւորգյանի հուշամրցաշարը։ Մեր մարզիկներից բացի, մրցումներին կմասնակցեն Իրանի հեծանվորդները, որոնք արդեն Հայաստանում են գտնվում։ Սպասվում է, որ հուշամրցաշարում հանդես կգան նաեւ Վրաստանի ներկայացուցիչները։

«Սուպեր Մարիոն» հավասարվում է Էդդի Մերքսին

«Ջիրո դ'Իտալիա» բազմօրյա հեծանվավազքի 10-րդ փուլում հաղթեց Մարիո Չիպոլինին։ 212 կմ մրցատարածությունը նա հաղթահարեց 5 ժամ 10 րոպե 43 վայրկյանում։ Հետաքրքիր է, որ սա իտալացի հեծանվորդի 4-րդ հաղթանակն է վերջին 6 օրվա ընթացքում։ Չիպոլինին, որին «Սուպեր Մարիո» են անվանում, «Ջիրո դ'Իտալիայի» փուլերում տարած հաղթանակների թվով՝ 25, հավասարվեց լեգենդար բելգիացի Էդդի Մերքսին։

10-րդ փուլում 2-րդ եւ 3-րդ տեղերը եւս գրավեցին իտալացիները՝ Միլվիո Մարտինելլոն եւ Էնդրիո Լեոնին։ Ընդհանուր հաշվարկում հեծանվավազքը շարունակում է գլխավորել Ալեքս Ցուլլեն (Շվեյցարիա)։

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՆԱՎԹՈՒՂԻ

Ալիեւը ձգտում է իրողություն դարձնել Բաքու-Ջեյհան նախագիծը

ԱՆԿԱՐԱ, 27 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ադրբեջանի փոխվարչապետ Աբիդ Շարիֆովը հաղորդել է, որ Կասպիականի ավազանի նավթը Բաքու-Ջեյհան ուղեգծով համաշխարհային շուկաներ առաքելու նախագիծը իրողության է վերածվում: Նրա խոսքերով, Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը «վճռականորեն է տրամադրված» նավթամուղը անցկացնելու թուրքական տարածքով:

Ադրբեջանի փոխվարչապետը ելույթ է ունեցել Ստամբուլում անցկացվող «Երկու ծովերի պատմություն» միջազգային խորհրդաժողովում, որն ընթանում է Տնտեսական համագործակցության սեւծովյան գոտի կազմակերպության եւ Թուրքիայի տնտեսական համագործակցության միջազգային խորհրդի հովանու ներքո: Նրա գրեթե 400 մասնակիցների (այդ թվում եւ Ռուսաստանից) ուշադրության կենտրոնում էին էներգակիրների արդյունահանման, արտասահմանին դրանց մատակարարումների, 21-րդ դարում էներգետիկ շուկաների կարողության բնագավառում տարածաշրջանի երկրների վարելիք քաղաքականության հարցերը:

Միջազգային էներգետիկ գործակալության գործադիր տնօրեն Ռոբերտ Փրիդլը հայտարարել է, որ իր կազմակերպությունը Բաքու-Ջեյհան ուղեգիծը չի դիտում որպես հիմնական մայրուղի կասպյան նավթի պոմպամղման համար: Փրիդլն այն կարծիքին է, որ տարածաշրջանի նավթը պետք է Արեւմուտք փոխադրել ոչ թե մեկ, այլ մի քանի հիմնական նավթամուղներով:

Իրենց հերթին Թուրքիայի ներկայացուցիչները հայտարարել են, որ վճռականորեն դեմ են կասպյան նավթի փոխադրմանը սեւծովյան նեղուցներով: Թուրքիայի արտգործնախարարության նավագնացության ու օդագնացության դեպարտամենտի փոխտնօրեն Սելահաթդին Ալփարը նշել է, որ տարեկան 50 հազարից ավելի նավ, այդ թվում եւ ռազմանավ է անցնում Բոսֆորով ու Դարդանելով: Եթե նեղուցների բեռնվածությունը մեծանա, ասել է դիվանագետը, կաճի նաեւ ծովային աղետների վտանգը, որոնք անկանխատեսելի հետեւանքներով են սպառնում Բոսֆորի եւ նրա ափերին գտնվող 10-միլիոնանոց Ստամբուլի բնապահպանության համար:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ռուսաստանը մտադիր չէ կրճատել իր ռազմական ներկայությունը «ավանդական շահերի» շրջաններում

ՄՈՍԿՎԱ, 27 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանը մտադիր չէ կրճատել իր ռազմական ներկայությունը «ավանդական ազգային շահերի» շրջաններում եւ հրաժարվել խաղաղարար գործողություններին մասնակցելուց: «Ավանդական ազգային շահերի շրջաններում ռուսական ռազմական ներկայությունը կպահպանվի եւ կամրապնդվի», լրագրողների հետ կայացած հանդիպման ժամանակ հայտարարել է Ռուսաստանի Դաշնության զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետի առաջին տեղակալ, գեներալ-գնդապետ Վալերի Մանիլովը, պատասխանելով ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցի հարցին: Գեներալի գնահատմամբ, Ռուսաստանի սահմաններից դուրս ռուսական զորախմբերի գտնվելը «կայունացնող գործոն է, որը բխում է ոչ միայն Ռուսաստանի, այլեւ այն պետությունների անվտանգության շահերից, որտեղ դրանք գտնվում են եւ տարածքային կայունության ապահովման շահերից»: «Ռուսաստանը ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի անդամ է, նա մնում է որպես մեծ տերություն եւ իր բաժին պատասխանատվությունն է կրում աշխարհում կայունությունն ու անվտանգությունը պահպանելու համար», հայտարարել է Վալերի Մանիլովը:

Պակիստանը հետաձգում է «միջուկային ողջույնը Հնդկաստանին»

ԴԵԼԻ, 27 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Պակիստանը ծրագրել էր Հնդկաստանի խորհրդարանի աշխատանքն սկսվելու օրը «միջուկային ողջույն հղել Հնդկաստանին», սակայն վերանայել է իր ծրագրերը Վաշինգտոնում կայանալիք ամերիկա-պակիստանյան բանակցությունների առնչությամբ: Այս մասին այսօր ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնի է դարձել Հնդկաստանի պաշտպանության նախարարության աշխատանքը լուսաբանող իրազեկ լրագրողներից: Այս տեղեկությունների համաձայն, Պակիստանը լիովին պատրաստ է միջուկային պայթեցում կատարելուն եւ Չագայի լեռնային շրջանի զինափորձարանում, «մնում է լոկ Իսլամաբադից սպասվող հրամանով սեղմել կարմիր կոճակը»: Սակայն Պակիստանի ղեկավարությունը որոշել է հետաձգել այս գործողությունն այնքան ժամանակ, քանի դեռ հայտնի չեն դառնա Վաշինգտոնում Պակիստանի խորհրդարանական պատվիրակության բանակցությունների արդյունքները, որոնք պետք է կայանան մայիսի 29-ին:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՆՎԻՐՎՈՒՄ Է ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕՐՎԱՆ

Հունիսի 1-ին, ժամը 15-ին, գրողների միության մեծ դահլիճում տեղի կունենա Գեւորգ Կարապետյանի «Թռչակառուները» ներկայացումը (ներկայացնում է Հրազդան քաղաքի մանկական թատրոնը):

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

կիսանկուղային տարածք 132,6 քմ. ընդհանուր մակերեսով, վերանորոգված, ունի սանհանգույց: Հասցեն՝ Նալբանդյան 29: Տեղեկությունների համար զանգահարել 57-16-16 հեռախոսահամարով:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Նորից զանգվածի թիվ 7 շուկայում կորել է պայուսակ «ԱՌԼԻ» ՍՊԸ հաշվապահական փաստաթղթերով: Գտնողին խնդրում ենք զանգահարել 64-43-98 հեռախոսահամարով:

ՄԻԴԼԵՆԴ ԱՐՄԵՆԻԱ ԲԱՆԿԸ

Ներմուծում է պլաստիկ քարտի նոր տեսակ՝

Դեբիտային քարտ GlobalAccess, որը թույլ է տալիս.

• ձեր հաշիվներից կանխիկ փող հանել, ինչպես դրամի, այնպես էլ դոլարի տեսքով
• ստուգել ձեր հաշվեկշիռը
• Միդլենդ Արմենիա Բանկի մի հաշվից մյուսին գումարներ փոխանցել
• ներդնել ավանդներ

Մեկ այդպիսի դեբիտային քարտի շնորհիվ Ձեր հաշիվներում եղած գումարը Ձեզ համար մատչելի կլինի օրական 24 ժամ, տարեկան 365 օր, աշխարհի 100 երկրներում գտնվող ավելի քան 350 000 կետերում:

Եթե Ձեզ պետք է հենց այդպիսի հատկություններով քարտ, ապա Ձեզ պետք է Global Access, որը տրամադրում է Միդլենդ Արմենիա Բանկը, բանկ, որին կարելի է վստահել:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ եւ ՕՊԵՐԱՅԻ ԹԱՏՐՈՆԻ մերձակայքում տեղադրված Ավտոմատ Գանձման Մեքենաները (ԱԳՄ) հնարավորություն են տալիս ՇՈՒՐՋՕՐՅԱ օգտվել ֆինանսական ծառայություններից:

Քարտ ստանալու համար դիմեք Հանրապետության հրապարակում գտնվող մեր բաժանմունք:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարեք 58-70-95, 58-70-88

ՆՏ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
NATIONAL CENTRE FOR DEMOCRACY AND HUMAN RIGHTS
ASSOCIATE MEMBER OF THE INTERNATIONAL OMBUDSMAN INSTITUTE (IOI)
ՕՄԲՈՒԴՍՄԵՆՆԵՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ (ՕՄԻ) ԱՆԴԱՄ

ARMENIA NCDHR

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ժողովրդավարության եւ մարդու իրավունքների ազգային կենտրոնը Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող փախստականների համար կազմակերպում է ամենօրյա անվճար իրավաբանական խորհրդատվություն նրանց իրավունքների տարբեր ոլորտներին վերաբերող հարցերի, այդ թվում նաեւ՝ ՀՀ քաղաքացիության ձեռքբերման վերաբերյալ:

Մեր հասցեն է՝ ք. Երեւան, Խանջյան 50, Թեքեյան կենտրոնի շենքում:
Տեղեկատու հեռախոս՝ 57-53-36:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ 1-2 ԱՆԳԱՄ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԵԼՈՒՅԹՈՎ՝ ԵՐԳԵԼՈՒ, ՊԱՐԵԼՈՒ ՀՐԱՎԵՐ

Առաջարկվող կատարողացանկ

1. Աշտարակ երգ
2. Յաման յար (երգչախումբ, պարախումբ)
3. Յասամանի ծառի տակ (շողոտ-շաղոտ, երգ-պարախումբ)
4. Զեփյուռի նման (մեներգ, երգչախումբ)
5. Զեյթունցիների քայլերգ (երգչախումբ)
6. Էլեգիա (մեներգ)
7. Էրզրումի երգը (երգչախումբ եւ մեներգ)
8. Իմ Անի (մեներգ)
9. Իմ անուշ տավիղ (մեներգ-պար)
10. Ինչ էր քո որոնածը (մեներգ)
11. Լեբլեբիջի Հորհոր աղա (մեներգ եւ երգչախումբ)
12. Խնջույքի երգ (երգչախումբ)
13. Կենաց երգ (երգչախումբ)
14. Կռունկ, բարով դառնաս (մեներգ)
15. Կիլիկիա (մեներգ եւ երգչախումբ)
16. Հայ հերոսների երգ (մեներգ-երգչախումբ)
17. Հայաստանի կարմիր գինին (երգչախումբ)
18. Հայացքդ երկնային (մեներգ)
19. Հայր իմ (մեներգ)
20. Հերոսների կենացը (երգչախումբ)
21. Հայոց կանայք (մեներգ)
22. Ղափամա (երգչախումբ-պարախումբ)
23. Ղարաբաղցին (մեներգ եւ երգչախումբ)
24. Մարտիկի երգ (2 տղա եւ երգչախումբ-պարախումբ)
25. Սիրելի ուսուցիչ (մեներգ)
26. Սիրերգ (մեներգ)
27. Սիրուս կպասեմ (մեներգ եւ պարող)
28. Քարավան (մեներգ) աղջիկների պար

Մասնակցել ցանկացողները իրենց դիմումները ներկայացնեն հետեւյալ հասցեին՝ Երեւան, Հանրապետության 47, 3-րդ հարկ

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրքերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 831 Տպաքանակը 3500 Ստորագրված է տպագրության 27. 05. 1998 Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@